

شور

آبونه بدلی : سنهك : ۴، آلتی آیلق ۲ روبله ۲۰ كاپك.
« وقت » برلن برگه آلوچیلارغه :
سنهك ۷، آلتی آیلق ۳ روبله ۸۰ كاپك در .

آدرس :

Редакция «ШУРО» Оренбургъ — Rédaction du «Chouro» Orenbourg.

اورنبورغه اون بیش کونده بر چققان علمی و ادبی مجموعه در .
نومر ۲۲

شہور آدم و الوغ حادثہ

آناسی ایسه جان علی خاندن طول فالدیغی
صوڭ صفا گری خان اوزرینه نکاح ایدلمش
اولان نوغای اورداسی میرزا الرندن «سرایچق»
شهرنك طوروچی یوسف میرزا ابن موسی
میرزا قزی ایدی (۱) .

سیون بیگه ، قزان خانلری عائله سنده
وخان سرایی ایچنده حسن جمال، عقل وتدبیر
ایله اڭ شهرتلی بر خاتون اولدیغی کبی روس
تاریخلر نده هم مشهور بر خاتوندر .
اوتامیش گری ، خان اعلان ایدلدیکی
صوڭ آناسی سیون بیگه وصی صفتی ایله
مملکت اشلرینی قساراب طوردی وقزان
قاعه سنده بو کونده هم سلامت اولوب ده
مسلمانلار آراسنده «خان مسجیدی» دیه شهرت
اولان مناره نی هم سیون بیگه بنا ایتدردی ،
دیپورلر .

سیون بیگه صفای گری خان ایله گوزل

(۲) بونی ایسه قارامزین :

прекрасная сююмбака دیه تعبیر ایته در .

(۱۲) اوتامیش گری خان

و

سیون بیگه

صفا گری خان وفات اولدیغنده ایکی
باشنده اولان صبی اوغلی اوتامیش گری
قزان مملکتنه خان اعلان ایدلنوب بیعت
آلندی (۹۵۶ - ۱۵۴۹ تاریخنده مارت آینه).
صفا گری خاننڭ بولك گری اسمنده
باشقه بر اوغلی اولسه ده ، قریم ولایتنده
اولدیغندن صبی بالا خان نصب اولنمشدر (۱) .

(۱) بعض کیسه لر ، ایکی یاشده اولان
اوتامیش گرینڭ خان نصب اولنمه سینڭ سببنده :
« آناسی سیون بیگه نی یاراتدیغی ایچون ، صفا گری
خان تختنی اوتامیش گه وصیت ایتمشیدی ، شول
جهتدن صفا گری خاننڭ بولك اوغللری خانلقدن
محروم اولوب ، صبی بالا خان اولدی » دیپورلر .
صفا گری وفاتی وقتنده یتگان بر اوغلی اولوب قزان
صوغشك شهید اولدیغی معلوملر . نوغای فرقه سی و سیون
بیگه اجتهادی ایله اوتامیش نڭ خان اولدیغی خاطره کلور .

معیشت ایدوب، خان قاشنده باشقه خانولر
یئنگ جمله سندن اعتبارلی و یاقین اولمشدر.
آناسی یوسف میرزا هم معتبر آدملردن
اولوب، ترکیا سلطانی سلیمان قانونی کندیسنه
یازمش مکتوبنده « بکر بکی » (امیر الامرا)
دیه خطاب ایندیکی مرویدر (۱).

(۱) فارامین. ج ۸ بیت ۱۳۹. یوسف
میرزا ایلیک وئتمه مسقوا ایله دوست طور مش ایسهده
صوگره قزان اشلری خصوصاً فزی سون بیکه و حفیدی
اوتامیش گری سبندن بوز شمشیدی. کندیس و فات
اولدیغنه برادری اسماعیل، نوغای کنازی اولارق
انتخاب ایلدی. بوگا اوپکه ایدوب یوسف میرزانگ
ابراهیم میرزا، ایلمیرزا اسمنده اوغاری اوردانی
تاشلاب کیتوب ۱۵۶۳ ده مسقواغه واروب ایوان
غروزی خدمتته کردیلر.

یوسف میرزا طوغمه سی قوتوم میرزا ننگ حیدر
میرزا و علی میرزا نام اوغلری ونچه بوزلر بلکه
بیگلر ایله سانالقده اولان اتباعلری (تاتار و مسلمانلر)
بوزلر ایله برلسکه اولورلر ایلی. ایوان غروزی
بوکناز لرگه یاروسلاف غویبرناسنده اولان «رومانوف»
شهری ایله اویازنی وهردی. بوگا مقابل بوزلر اوزلرندن
مسقواغه ایکیوز ایلیلی تاتار عسکر و یروب طوررغه
التزام ایندییلر. باشقلری اولان ایلمیرزا
۱۶۱۱ ده وفات اولنوب، سیوش میرزا، بایمیرزا،
اینمیرزا اسمنده اوغلری قالدی. علی میرزا
وفات اولدیغندن بر ایلمیرزا اسمنده اوغلی قالدی.
۱۷ نچی عصر باشنده رومانوف اویازنده سیوش
میرزا یوسپوف ایله بار ایلمیرزا قوتوموف سلامت
اولورلر ایلی. اوشبو نوغای میرزالری میخایل بن
فیدور عصرینه قدر رومانوف اویازینی اداره ایدوب
طوتدییلر. اویازده طوردلری حالده شهرده هم
یورتلری اولنور ایلی. مسقوا حکومتی کوچلانوب
تاتار و نوغای میرزالرینه حاجت قالمادیغی صوگ،
رومانوف میرزالرینگ روسلر اوستونده باش اولوب،
اداره ایدوب طورمقلری منع ایلدی. ایاروب کلمش
تاتارلری ۱۶۲۹ نچی ییللرده عبوها چوقندرلر
برلی و چی روسلر ایله قاتناشدرلری. شویله که یارصافی
غویبرناسنده مسلمان تاتارلرینگ اسمی اولسون قالمادی.
بوکونده رومانوف اویازنده اولان روسلر، اوزلرینگ
بابالری تاتارلر و مسلمانلر اولدیغنی خیالرییه اولسون
کتورمازلر. ایشته یوسف میرزا بالالری و سیون
بیکه ننگ قازنداشلرینگ عاقبتلری بویله اولمشدر.
(فبحان الله محول الاحوال)

روسیلده « یوسپوف » دیه مشهور اولان نامیلیه
اوشبو یوسف میرزا انسابی اولسه کرک.

اوتامیش گری خان بیشکده یاتدیغندن،
هر نه قدر عقلی و تدبیرلی اولسهده و صیه سی
خانوب اولدیغندن خصوصاً صبی بالاخان نهب
ایدلدیکنی ایشند بکنده و بلکی کناز ایوان
غروزیینگ بروکوگی ایله شادلانوب « ایلی
قزانی آلورغه فرصت کلدی » دیه حاضر
لنورغه باشلادیغنی بیلدیکلرندن قزان خلقلری
اش باشنده مقتدر بر ایر اولنمه سینی لازم
کوردیلر.

قرارلرینه بنساء قزان خلقلری قریمه
صفا گری خانینگ آناسی ایله بر طوغمه اولان
ایلکدن قزانده خانلق ایتمش صاحب گری
خان اوزرینه خط یازوب، صفا گری خانینگ
وفات ایندیکنی، اوغلی صبی حالنده قالدیغنی،
مسقوا عسکری هجوم ایدوب طوردیغنی بیان
ایدوب، قزان خانلغی ایچون صفا گری خان
اوغلی بولک گریینگ قزان شهرینه یبارلمه سینی
التماس ایندییلر (۱) بولک گری یاش اولدیغی
سببندن صاحب گری خان، قزان خانلغی
ایچون اوزینگ بر طوغمه سینی مبارک گری
اوغلی دولت گری نی مناسب کوردی. دولت
گری بو وقت استانبولده اولدیغندن، واقعه
نی بیان ایدوب، صاحب گری خان استانبولک
سلطان سلیمان قانونی اوزرینه مکتوب یباروب
دولت گریینگ قزان شهرینه یبارلمکی لازم

(۱) اوشبو مکتوبنی قریم ولایتنه آلوب واروچی
ایلیچیلر مسقوا قزاقلری طرفندن طوتولدقلری، مکتوب
آلنوبده مسقواده و بلکی کناز حضورینه یبارلدیکنی
صلاویوف بیان ایلر. شول مکتوبینگ ایکنچی بر
نسخه سی ایکنچی بر طرفه نسی یا که مکتوبینگ مسقوا
قولینه توشدیکن بیلدیکلری صوگ قزان خلق طرفندن
باشقه بر یوللر ایله یبارلدیکنده، بو بویله بر مکتوبینگ
قریمده اولان صفا گری خان قولینه یبتدیکنده
شبهه یوقدر.

ايدىكى بيان ايتتى. سلطان ايسە اوزىنىڭ پاشالىرىنى مشورت ايتدىكىندە صاحب گرى خاننى عزل ايدوب دولت گرىنى شونىڭ اورنىنى تىبب ايدىرگە (سنىمار جزاسى وىرە لىر) بولك گرىنى آنىڭ اورنىنى قىسىم خانى نىبب ايدىرگە قرار وىردىلەر (ترك پاشالىرىنىڭ سياستلىرىنى تىبب ايتىمامك مەكىن توغلى).
اوشبو سببىدىن بتون اهل واولادى ايله صاحب گرى خان مقتول اولدى، قزان حكومتى دە خانىسىز قالوب روسلارغە غنىمەت ايدىلدى.

قزانده اولان تورەلەر، مىرزا وكنازلەر صاحب گرىگە ايلچى بىباردىكلرى كىبى صوغشىنى توقتاتوب طورەق وصالچ ايلەك اىچون وىلىكى كىناز اىوان غروزنىغە هم اوتامىش گرى خان اسمىدىن مەكتوب بوللاشمىلر ايدى (۱). اىوان ايسە بوگنا قارشو: «بويله الوغ اولان صالح مەسئەلەنى مەكتوب ايله دىك بلكە ايلچى واسطە سىلە سويلاشلەر» دىبە جواب وىردى و باشسىز قالمش قزاننى تىزىرك آلو قىدىلەر عىسكىرىنى بىبارغە كرشدى. مسقوا چىروسى حاضرلنوب ايتدىكى ايله اىوان غروزنى اوشبو پىل ۲۴ نچى نوياىردە مسقوادىن قوزغالوب چىقتى. طوغمە سى يورى ايله شاهەلى خاننى برابر آلمىشىدى. قزاندىن قانچەش تورەلەر و مىرزالەر جەملەسى مسقوا عىسكىرى ايله بىرلىكە قزان مسلمانلرى ايله صوغشىرغە وقزاننى مسقوا اىچون صوغشىرغە آلورغە كىتىدىلەر و ۱۴ نچى فېورالە قزان يانىنى بىتوب توقتادىلەر (۹۵۷ - ۱۵۵۰ دە).
اىوان غروزنى دۇوراندلر و اوزىنىڭ خاص عىسكىرى ايله بىرلىكە قان كولى يارىنى (مەشىق جەننە)، شاهەلى ايله كىناز دىمپىترى بىلسكى

(۱) ۹۵۶ - ۱۵۴۹ دە اىبول آيندە.

سالايوف. ج ۶ بىت ۶۲.

عىسكىرلىرى ايله آرچە قىرىنى (تون جەننە)، بىر بولك عىسكىرنى قزان بىلغە سى آرتنە (قوياش بايوشى جەننە)، پوشكە و طوپلىرنى بولاق (كون جەننە) قويدىلەر. دىمك قزان شەرىنى عىسكىر ايله اوراب آلدىلەر و شول ساعەت ايله قزان اوستىنە آتارغە كرشدىلەر (۱). وىلىكى كىناز اىوان غروزنى اوزى عىسكىر اىچنە كروب قانچى چىقاروب يورر، خىلقىنى تىبرىض ايدىر اولمشدەر. بو ايسە مسقوا طرفىدىن قزاننىڭ ايكىنچى مرتبە محاصره ايدىلنوى ايدى (۲).

قزان خانى بىشىكە ياتور وقزاننىڭ مىرزا لرى بىرام بىرام قانچوب مسقوا عىسكىرى طرە فىنە قوشلورلەر، اىوان غروزنىدىن التفات كورر اىچون قزان خىبرلرىنى سويلارلەر ايدى.

مسقوا عىسكىرنىن ۶۰۰۰۰ كىمەسە بالاتفاق قزان تىرەسنىك اولان آغاچ قلەه اوزىنىە ھجوم ايتدىلەر. فقط قزاننىڭ صوگ ساعەتى ھنوز بىتامىشىدى، قزانلىلەر غايت جىسارت اوزرىندە مدافىعە ايدىلەر وكون بوينچە طوتاش صوغشىدىلەر. پىك كوب كىمەسە لىر اسىرتوشدىلەر و كوبر مقتول اولدىلەر. قىرىمىڭ بىوك مىرزالرىدىن چىلباق مىرزا ايله صفا گرى خاننىڭ سىبون بىكە دن باشقە خاتوندىن اولان بىر اوغلى اوشبو صوغشىدە شەھىد اولدىلەر.

اوشبو وقت كونلر اسىپلانوب كىدى، بىغورلر ياغا باشلادى، قار اىروب يوللەر بوزولدى، مسقوا عىسكىرىنىڭ آشارلرىنى دە ايتتى. چار ناچار اىسوان غروزنى ۲۵ نچى

(۱) بو محارەبەدە اولان مسقوا عىسكىرىنىڭ يوز ايللى بىگىدىن آرتق ايدىكى معلوملەر. كوب كىمەلەر ايكىوز بىك تىقىر ايتلەر.

(۲) سالايوف.

فيورالده كېرو قايتوب كندى : (۹۵۷ - ۱۵۵۰ دە صفر آينده) .

ايوان غروزنى قزاننى تمام آلمق فكري ايله كلوب دە اون كون صوڭ كېرو قايتوب كېدرگه مېبور اولديغينه غايت قايتوردى و حسرتلىندى ، شوپله ايسه دە قزان خلقىنىڭ ھېچ حساب ايدلمگان روش ايله قارشو طرردقلىرى وكونلارنىڭ دە مساعد اولمادىغى سېبتىن قزان تېرەسنە طورمق خطرەلى ايدى .

قايتوب كېندى يېقىن دە مسلمانلار قوغارغە چىقولارنىنى احتمال يورنوب عسكىرنى غايت احتياطلنى صورتك تېرتېب ايتىدى . آلغە طوب و پوشكەلرنى ھم بېوك عسكىرنى قويوب ، آنلى عسكىر ايله اوزى آرتىن باردى . يوللارنى اطراف و جوانبىنى اوز كوزى ايله قاراب براملاب دقت ايدى ، تىكرار كلدىكى وقت نە روشدە يوررگە كوك ايدىكى حقتك فكرلر ايدى .

ضيا يىلغەسىنىڭ ۋولغەگە قويغان يىرىنە يىتىدىكىندە نوگىراك روشدە بر تاغ كوروب غايت تعجب ايدى وشاهەلى خاننى برابىر

آلوب شول تاغنىڭ باشىنە كندى . قزاننىڭ ايوانغە ساتلامش مېوزالرى ، روس تورەلرى ھم بىرلىكە ايدىلر . تاغنىڭ باشىدىن قزان كورلوب طورر ، نېزغورد ، وانسقە ، سىنېر طرفلرى غايت آچىق روشدە جايلوب ياتور ايدى . ايوان غروزنى ھەر طرفنى اوزون وقت تماشاش ايتىدى و اورنىڭ منظرە سېنە ھېران قالدى و : « قزاننى الله بىزگە بېرى ، بىز آنى آلورمز ، ايشنە بو بىرگە دە بىر شەر صالحورمز ، بوندە خرىستىيان شەرى بولور » ديدى . بونى ايسە شاھەلى خان ايله تانار تورەلرى پىك موافى كوردىلر ، اوشبو بىر لارنىڭ غايت فائىدەلى بىرلر اولدىغىدىن كوپ بايلىق كنورەچىگىنى بيان ايتدىلر . بونلارنىڭ اوشبو درجە دە وجدانسىز اولوب ، دىنارى و ملتلىرى ايچون توزان قىر قايتورمادىلارنى كوردىكىندىن و يىلىكى كىنازنىڭ قزاننى آلاچىغىنى شېھەسى قالمادى وشادلىق ايله مسقواغە قايتوب كندى .

(آخرى وار)

مقالەلر

علوم عالیہ درسلىرى

باشى ۲۰ نچى نومردە

ايدوب دگل بلکہ بو كوندە آوروپا و آمرىقادە اولان احوال مالېگە ومعبىشلرگە نظرا اشترا كېون طرفىدىن كنورلەش دېلېلر و بىخىلر حقلېدرە زىرا آوروپا و آمرىقا نظاملىرى عھوم خلقنىڭ كوندىن كون فقېرلنوب و دىنەنىڭ بايلىقلىرى دە صاناولى آدملىرگە چىلوب اورچوب

بىزم فېكرەمىزگە كورە اشترا كېوننىڭ مەلكىت اوغرىلىق ، دېدىكلىرى اصللرېنە بنا

دقاری حالہ اسپرلر وقتورژنڈیلر خدمتلی
ینی قیلورلر. بونلرنک دنیاہ ہیج راحتری
یوقدر، راحت کورمک امیدلری ده اولنماز.
بویلر زہمتلر و مشقتلر بتونسی آطلس ویفاکلر
اوستلرندن تابتاب یوروچی، بر تیاترودن
ایکنچی بر تیاترو و بر تانسدن ایکنچی بر تانس
غہ گیزوچی ونچہ شار بیگ صوم قیمتندہ آت
آر با ایلہ بر یومشسز اورامدہ ایت اوطورتوب
یوروچی تینتاکلر ویا کہ بتلرینی صتوب قائلر
ینی ایچوچی ہیئت اجتماعہ گہ ضررلی وجانلی
بلا اولان سارانلر ایچون اولور.

ایشنہ بویلر حاللر آمریکا و آوروپادہ
کوندن کون کوچلی صورتدہ اولہ رق حکم
سوردیکی سببندن افراط اولان ایکی توری
مذہب پیدا اولمشدر. بو مذہبلرنک بری
اشتراکی و ایکنچیمیسی دە فوض (آنا رغیستلک) در.
اشتراکی، اصلاح قصدیلہ عالم نظامنی
بتونلای ایکنچی ترتیب کہ قویہق قصدیلہ میدا
نہ کلش اصلاحی مسلک اولدیغی حالہ، آنا
غیستلک دە بتون حکومتلرنی بتروب، انسانلر
نی حکمسن ترتیبسز روشدہ طوئق قصدیلہ ظاہر
اولمش عدمی (ہر نرسہنی بترمک ایچون
قویلمش) بر مذہبدر. زیر ابونلر، بوقارودہ
سویلا دیکمز بوزوقلقلرنک سببلری حکومتلر
ایدیکنی اعتقاد ایلرلر. حکومت اولنمادیغی
صورتدہ خلقلر اولزلی پک مصلحت و دوست
طورا چقلردر، دیبورلر.

اوشبو ایکی مذہبتک ہر ایکسی دە
افراط ایدیکندہ شبہہ یوقدر. فقط بونلر اورتا
سندہ یا کہ بونلر غہ کورہ عدالتی و بو ایکی
مسلکتک ہر ایکسندن دە خلاص اولورغہ
سبب اولورلق برر بول یوقیدر؟ البتہ اولہ
چق و واردر. بو ایسہ اسلام شریعتندہ الزامی

طور مقینہ مساعده لی صورتدہ توزولمشدر.
حالبوکہ مال و بایلقدن، کوبراک خلق استفادہ
ایبرگہ تیوشلی ایدی. ہر کیمہ معلوم اولدیغینہ
کورہ دنیاہ اولان پر، چیکلی اولدیغی کبی
مال ہم چیکلیدر. بایلرنک اولزلینہ جیمش
ماللری و خواجہلق ایوب طور مقدہ اولان
یرلری عہوم انسانلرغہ تقسیم اولنمقی فرض
ایدلر یکندہ باشقہ بر پک کوب کیمسہ لر
حصہ لرنہ توشار. بو حال ہمیشہ کولانوب
طور دیغندن عہوم آدملر پر ایل بایلقندن
محرور قالمقاری لازم کلور. بو حال گہ انسانلر
بر قاچ پیللرغہ قدر صبر اینسہ لردہ، صوگ
بر وقت بو صبرلر بتار و خلق عہوما آیاقلانوب
دنیا ناک آستنی اوست ایلمکلرنہ یول آچلور.
یراق شرقدہ اولان کونلکچی ایلہ آمریکا
و آوروپادہ اولان کونلکچیلر بر برینہ قیاس
ایدلنسہ لر کورلورکہ، آمریکا و آوروپا
کونلکچیلری شرقدہ اولان دوستلرنہ کورہ
پک ناچار حاللردہ لردر. زیرا بر آستوندہ،
تاغلا اوستوندہ یا کہ دیگر توبلرندہ و براوستلرنک
جہنم کبی زاوودلردہ طوناشدن اون ساعت
ایشلارگہ مجبور اولور و بو مدتدہ رحمت
و شفقت کورہ پیلمازلر. بونک برا برینہ
آلاچق یاللری دە قورصاغنی طویدرغہ دە
یتارک اولمادیغی حالدہ خاتونلری پانینہ
قایتوب کیتارلر، خاتونلری و بالالری دە بونک
کبی آغر خدمتلی ایلہ شغلندیکلری
جہتہ آنلرنی کوب وقت ایودہ دە
تابا آلمازلر. اگر دە برلکدہ جبولور اولسہ
لر ہر بری خدمتلیندن اوشاندیکلرندن
چالقان سولانوب وزارلانوب یاتورلر و ناک
آندیغی ایلہ ہر بری اولزلینک خدمت اور
نلرنہ یوکررگہ مجبورلردر. بونلر اسپر اولما

بارایه چق بر فکر دگل . زیرا آنک سببندن
دنیاده بیوک خدمتار ایوب طور وچی سرما
یهلر بنه چک، زور ایشلر ایشلمیه چکیر .
اونار ملیون آلتونغه مالک کیمسه لر اولنما
دیغی صوگ تيمر یوللر، تيمر کوپرلر نی
کیمه لر صالورلر؟ یارلر نی قازدوب کیمه لر خزینه
و معدنلر چبقارلر؟ اگرده ایش اشتراکبون
دیدیکار نچه اولسه اول وقت دنیا خراب اوله
چقدر!

اجتماعیون: دنیاده فقیرلک و بایلق

اولق ضروری بر نرسه اولوب، بوندخ
ذلاص اولق ممکن دگلدر. اگرده دنیاده
بویله حال اولمیه ایدی، انسانلر آراسنده
بربری ایله مسابقه (یارشو) وکونلاشوب طر
یشو، فقیر بولودن قورقوب کسب ایدرگه
غیرتلنو و بای بولورغه قزغوب اجتهادنی
کورمک بولماز و بوسبیدن ده بتون خلقتک
همتی سونار، دنیاده حرکت و حیات بتار. بو
نک نه کبی ضروری بر شی ایدیکی معلومدر.
اسلام بو کبی ضرورلرنک اوکنی آلق
وهیئت اجتماعیونی اصلاح ایلمک ایچون زکات
اصولینی دین قاعده لرندن بر قاعده ایتمیشدر.

اسلام دیور: اقتصادیون، سرمایه لر

بتودن قورقه در. بن هر فرد ایچون اللندن
کلدیکی قدر بایلق جبارغه مساعده ایتمه، شول
جهندن سرمایه لر سلامت اولورلر، اجتما
عیون، بایلق و فقیرلک بتودن و بونک سببندن
ده خلقده اجتهاد و همت سونمکن واک آخرده ده
دنیا نک موازنه سی بوزلوب هلاک
اولودن قورقه در. بن ایسه بایلق و فقیرلکن
بترمک طرفنکده دگل، بونکله برابر اشتراکبوننی
ده رضا ایسده چکم. زیرا اقتصادیون،

صورتده تکلیف ایدلمش « زکات » اصولیدر.
زکات، هر ییلده فقیرلر ایچون بایلرنک
ماللرینه یوکلانلمش نالوغ اولوب، بونی برینه
کتورمک اسلام رکنلرندن بررکن اولمشدر.
زکات بوزده ایکی یارم مقدارنده براسینت
اولدیغندن بتون فرانسه ند بایلقی بیگ
میلیون آلتون فرض ایدلنسه، هر ییل بکرمی
بیش میلیون آلتون، زکات خزینه سی
جیولور. فرانسه ده اولان فقیرلر حاللرینی
بایلرغه کونچلک ایتمازلک بر حالده طوتوب
اصلاح ایدرگه ییچک بر مبلغدر.

زکات، اجتماعی و غایت دقت ایدلنه چک
بر مسئله در. زیرا بونک سببندن اشترا
کیون طرفندن کوسترلمش شبهه لر، اقتصادی
و اجتماعی عالیه طرفندن کتورلمش بعثلر
جمله سی حل اولنه چقدر. زیرا بو فرفه لر
نک مطلبلری بو سایه ده حاصل اولور.
ایشته سزلرکه بونک بیانی:

اشتراکبون، اقتصادیون، اجتماعیون
اتفاقلرینه کوره دنیا بوزنده و قوللرده
یوروب طور مقده، خزینه لرده جیولوب یاتمه
اولان مال و بایلقنک بتونسی امت مالی و امت
بایلقیدر. فقط بو مسلك صاحبلری مذکور
بایلقدن امنی فائده لندرمک حقنده بر برینه
خلاف اوله رق اوشبو فکرلرده اولنورلر:

اشتراکبون: مالی تمام قوللردن

جیوب آلوب عمومی اولان بانقغه صالورغه
وهر کیم گه شوندن حاجتی مقداری پراسینتسز
بورچ و برلوب طورغه تیوشلی. اوشبو
سببندن افراط بایلق ده اولماز و فقیرلرده
دنیا کوتمکن عاجر قالمازلر.

اقتصادیون: اشتراکبون فکری

اجته‌هایون ، اشتراکیون قوللرده اولان ماللر بتون امت کوچی وعمللرینک نتیجه‌لری ایله میدانه کلدیکی ایچون بتون امتنک مشترک حقلری اولدیغی حقتده اتفاق ایتدیلر ، فقط امت اوزرینه نه طریق ایله اولاشوب فائده لندرمک حقتدهغنه اختلاف ایلرلر . بایلر عده‌می ملت حق اولان بایلقلرنک اوستارینه بنوب اوطوروب طورقلری ایچون ، فقیرلر فائده‌سینه یوزدهه ایکی یاروم پراسینت ویررلر . گویا امت مالی بایلرغه بورچغه ویرلرله شدرده ، بونک مقابلنه امت (بورچ آلمغان - فقیرلر) بورچ آلویچیلردن ایکی یاروم پراسینت فائده آلوب طورلر ایکی یاروم پراسینت هر بریرده اولان فقیرلرنک حاللرینی اصلاح ایلرگه یته‌چک بر مبلغ (صوما) ایدیکنده شبهه یوقدر . بو سایده هر بر فقیر اوزینک مالی بار ، فقط بورچغه ویردیگی سببندن قوی بوش فالمش و اوز مالینک پراسینتنده آلوب طورمقده اولدیغنی خیال ایدوب بایلرغه قاراب اوزینی کیمسوتماز وبایلرغه‌ده - اوغریلر وظالملر - دیه قارماز . بناء علیه اقتصادیون مرادلرینه موافق بیوک ایشلر میدانه کتوره‌چک سرمایه‌لر سلامت طورر ، اجتماعیون مرادلرینه موافق برده بایلرده و فقیرلرده اولور وشول سببندن منافسه (کونلاشمک ، یساریشمق) اصولی‌ده حکم سورر ، هر بر فقیرنک اوزینک کوچ و اجتهادینه باشقه اولان حالنی اصلاح قیلور قدر ییلق وارداتی (کلوری ، وظیفه یاخود پنسیه‌سی) اولور ، بونک ایله اشتراکیون مرادی حاصل اولور . اوشبو سببندن هر بر طائفه بر نقطه‌غه چیلوب ، مصالحه ایلمش اولورلر .

اوشبو تدبیر انسانلرنی بیوک برهلاکتدن قوتلدررغه واحوال اجتماعیه‌نی اصلاح ایلرگه یاردم ویره‌چک سیبلرنک ائک بیوکلرنندن ومعتدلرندنلر . یکرمنچی قرن میلادی ایچنک اولان عالملر فاشنده ائک مشکل اولان مسئله لونی چیشارگه وبولرغ صالحرغه سبب اوله‌چق چاره لرنک بوندن نیچه عصرلر مقدم ، یازو تانیمی طورغان اقتصادی واجتماعی فنلرنی اوقومغان ، حیات وعمران بحثلرندن درس آلمغان ، بلکه ، آنک زماننده بویله فنلرنک حتی اثرلری اولسون دنیاغه کلمگان بر عرب طرفندن کوستورمه‌سی شول عربنک (محمد صلی الله علیه وسلم) مسلکی حق و پیغمبرلکی راست وبویله فاعده‌لر وحی ایدیکینه آچیق بر دلیل اوله بیلور . اگرده بویله شیلر پیغمبر لک دلینی اولورغه یارماز ایسه ، پیغمبر لک ایچون نه کبی دلایلر کتورمک ایجاب ایلر ؟ الله رضا اولسون بونی بیان بیورگز ! مذکور دلیللردن استدلال ایلرک بو برده سویلمش اولدیغنز چاره لرنک جناب الله طرفندن تعلیم ایدلن بکنده وانزال بیورلدیغنده بزلرنک اعتقادمن کاملر .

«شورا» :- اوقوچیلر بیلورلرکه بونده یازلمش فکرلر محمد فرید وجدی جنابلری طرفندن بیان ایدلنور . زکات اصولی ایله مذکور نزاعلرنی بتروب خصملرنی مصالحه ایتدیگی شول وقتده ممکن اولورکه اگرده زکات تارا تهق ایچون مضبوط اصوللر وقاعده‌لر قویلوب شونلر موجبنه عمل ایدلسه . یوقسه بو کوندن ویرلرکده اولان زکاتلرنک بویله بر اجتماعی حاللرنی اصلاح ایده‌چکنی امید ایتمک قدر عیث شی اولماز .

بتون چولر، صحرالر، مغارہ لر اسارتدن
قاچان منزویلر ایله طولوش؛ طاغ باشارنده بر
تاش بوندن قالدردیغی کبی آلتندن برمنزوی
راهب چبقیوردی .

قبائل عربیه و یونانیلرک و رومالورک
اوزمانلره عائد تاریخ صحیفه لری نظر مطا
لعه دن کچراسون؛ حقیقت میدانه چبقار .
ایشته بو حال بتون فوتیله دوام ایتمکده
ایدیکه، فخر کا ثنات افندمنز انسانلری بوندن
فورنارمق ایچون دین اسلام ایله من طرف
الله بعث اولندی. کمال رفیق و مرعدت ایله انسا
نلری مابه النجانلری اولان دین اسلامه دهوته
باشلادی. طریق دعوتنده صوگ درجه سکوت
وملایمتی اختیار ایدیور. هر حالده کندی
وجدانلری ایله قبول ایتمه لرینی آرزو ایدیور
لردی. ذاتا جناب الله طرفندن دلا کراه فی الدین
قد تبیین الرشید من القی» آیت کریمه سیه دینه
دعوت خصوصنده ا کراه و شدتی خاطره کتورمک
بیله جائز اولمادیغنی، حقیقت، هیچ بر ا کراه
ایدلمدیکی تقدیرده ده میدانه چبقاچغنی ذات
نبویلرینه اعلان اولنمش ایدی .

اون اوچ سنه ظرفنده یوز بیگ درلو
زحمت و مشقت لر ایله مکه شهرنده ایکی یوز
ونچه انسانه سوزنی دیگلمیه موق اولدی .
فقط مشرکلر - دین اسلامه و مجسم بر عدالته
نمونه اولمق اوزره - بر جمعیت اسلامیه
تشکیلنه یول ویره دیلر . داغتلر، ظلم ایتدیلر .
اسلامه کلنلرک بعضلری همیشه هجرت ایتمش؛
بعضلری کندی قبیللرینه صغنایه مجبور اولمشلر
دره نهایت اش بونگلهده قالمادی . آرتق وجود
ارنی اورتادن قالدردق املینه دوشدیلر . ومع
ذلك مشرکلره قارشو سلاح استعمالنه مساعده
ویرامدی ، حالبوکه اصعباب کرام قانارنی

اسلام و عدالت

(باشی ۲۱ نچی نومبرده)

انسانلر بدایت اجتماعلردن بیرونفسانی
خستهلغه مبتلا اوله کلمشلر . بو، اشتداد ایتد
کجه جناب الله عادتیه وجهله آرالرنک بر پیغمبر
ایله دین و شریعت کوندرمش و پیغمبرده آنلری
نداوی یه بتون فوتیله همت و غیرت ایتمش
(دین و شریعتنه دعوت ایتمش) . کیمی قبول
ایدوب آز چوق بر مسدیت تشکیلنه موق
اولمش . و کیمی کنوسنک نداوی یه احتیاجی
اولمادیغنی ادعا ایله قبوله لزوم کورمامش ،
هلاک اولوب کیتمشدر .

ایشته حضرت پیغمبر دخی انسانلرک بو
یله بر حال ایتلارنده نداوی ایتمک اوزره بعث
اولنمشدر . شویله که نفسانی خستهلقلر باخصوص
ظلم ، نا ایسکی زمانلردن بر و اجرائی تخر
بیات ایتدیکی حالده هیچ بر وقت تماما ازاله
سی قابل اولمالمش؛ فنا بر حالده دامرلنمشدی .
حضرت پیغمبرک بعث اولندیغی زمانلر دخی
ظلم، اطرافنی استیلا ایتمش؛ بتون دنیا انسانی
بر قاچ ظالمک انده اسیر اولمش ایدی . بو
هر یقلر انسانلری ید قهرلرنک چوق اوپانچغی
کبی قوللانیور؛ ایستدیکلری یوه آتوب ،
ایستدیکلری بر دن قالدردیورلردی . بیچاره
انسانلر بر طرفدن مظلوم، دیگر طرفدن
اللری ایرشدیکی قدر کندیلریده ظالم اووب،
هر درلو معادتن محروم اوله رق اسارت
آلتنده یاشیورلردی . بهودیلر بر یوزنده
اوطوره چق بر مسکن بوله میورلر؛ نره یه
کیدر لر سه کندیلرینه انسان نظر یله باقمیورلردی .

اسلامیٹک ٹاؤنرینی کسمک و سالک اولانلرنی
محو ایتھک استیورلر و بوحدہ مشاورہ لر اید
بورلردی۔ اسلامک علیہندہ شعرلر سویلیورلر
ومسلمانلرہ قارشو هر درلو استهزا وحقارتی
جائز کوربورلردی۔

§

حضرت پیغمبر اؤندمزده بونلرہ قارشو
صبر و سکوت ایلہ کچشدلرمیه چکنی و حاللری
اوزرینه براقلدیفی صورنده بتون عالم انسا
نیتہ نهونه اوله رق سن طرف الله انزال بیور
یلان اسلامیتی و قانون عدالتی ظالمانه محو این
چکلرینی آکلادی۔ بونک اوزرینه هجرت
نبویه دن ایکی سنه صوکره «مومنلرہ جفا اولند
یغی جهنله، مقاتله و محاربه این مشر کلرہ قارشو
مقابله مومنلرہ جهاد ایتمه به اذن ویرلدی۔
«جناب حق مومن قوللرینه نصرت احسان ایتمه
قادر۔» مضمونده آیت کریمه نازل اولدی
(۱) بونکلہ مشر کلرہ قارشو طوته چغی مسلکنی
تعین ایتدی۔ بو وقتدن اعتبارا آره صره مهاجر
یندن بور فرقه ترتیب اولنوب اول حضرتک
عموجه سی حمزه ایلہ، عموجه سی اوغلی عبید
بن الحارثک قومانده سی آلتده مکه مشر کلر
ینگ کاروانلری اوزرینه کوندرلدی۔ بو فرقه
لر پارلاق موقیقنلر قازاندی۔ ده کندیلرنده
مقاتله وقوعه کلمین ابوا، بواط، عشیره،
بدر اولی غزاسندن صوکره بدر کبری غزاسی

(۱) اشبو آیت کریمه «اذن للذین یقاتلون بانهم
ظلموا وان الله علی نصرهم لقدیر،» در۔ بوندن
صوکره «وقاتلوا الذین کفروا کما یقاتلونکم» «وقاتلوا
فی سبیل الله الذین یقاتلونکم ولا تعتلوا ان الله لا یحب
المحتدین» و «وقاتلوهم حتی لا یتکون فتنه و یکون
الدین کلہ لله.» کبی حقوق حربیه یی مبن آیتلر نازل
اولنه باشلادی۔

وجانلرنی، ماللرنی بویولده فدا ایتمه راضیلر
ایدی، دائما سلاح استعمالنه مساعدہ استبور
لردی، لکن رسول اکرم اؤندمز اصحابنه
صبر و سکونت ایلہ امر ایدبور؛ آنلرہ تسلی
ویورلردی۔ بویولده یتمشدن زیاده آیتلر نازل
اولمشدر۔

نهایت مکده طور اچق حاللری قالمادی،
جانلرینه قص ایتدیلر، بو وقت مدینه به هجرت
ایتمه لرینه مساعدہ ایدلدی، مدینه به هجرت
ایتدیلر۔ اورالرده بولنان اوس و غزرج قبیلہ
لری دین اسلامی قبول ایتکلہ شوکت اسلامیہ
خیلی قوت بولدی، دین اسلامک شهرتی بتون
جزیره العربیه ایشلدی۔

*
**

هجرتدن صوکره اسلامیتی قبول ایدنلر
وایتیمانلر اوچه بولندیلر، برنجیسی متفقیندر
که، قوم یهودک بنی قریضه، بنی نضیر، بنی قینقاع
اسمنده گی اوچ فرقه سیدر۔ بونلر اول حضرت
ایلہ معاهده ایتدیلر۔ ایکنچی بی طرفلر درکه،
بونلردن بر قسمی اهل اسلامی سورلر و میدانه
چیقماسنی استلردی؛ بنی خزاعه کبی۔ و بر قسمیک
سومز استملردی؛ بنی بکر قبیلہ سی کبی۔ او چونچ
سی دشمن و خصمدرکه، قریش قبیلہ سیدر۔ بونلر
اهل اسلام ایلہ آچقندن آچیغه اجرای خصوصت
ایدلر و دشمانلقلری کیتدکچه آرتیوردی۔
مدینه منوره مهاجرین ایلہ انصار برلشهرهک
قوم یهود ایلہ دخی — مدهیلرنده
حریت و ماللرنده ایستدیکلری کبی تصرف
جهنلری تا مبن و پالنگز حرب زمانلرنده مصا
رف حربیه دن بر قسمنی تا دیه ایتله لری
شرط ایلله رک عقد معاهده ایدلنجه قریشک
عداوتلری ده بر درجه آرتدی، هر حالده

بلغارستان

(باشی ۲۱ نچی نومره)

« ملت » غزته سندن

بوصره ده روم ایلی شرقی بر ولایت ممتازه صورتک تنسیق ایدلمش و ملی عساکر بالتشکیل آوروپالی ضاطان اداره سنه تودیع اولنمش و منتخب بر مجلس ادره و طرف پادشاهیدن بش سنه مدتله منصوب بر والی و هیئت و کلا مقامنه قائم بر هیئت اداره وجوده کتیرلمشدی. ایلیک والی « ووغوزیدی » اسمنده بر روم اولوب بلغارلره بیرک بر پایه ویرمیشدر. ایکنچی والی روسیه ننگ سوق و تنسیقی ایله هیئت اداره اعضاسندن تعیین اولنمش « قر یستوویچ » اسمک بر بلغاردر که غاوریل پاشا نامی تهنده اداره حکومت ایتمشدر.

مجلس ولایت، بلغارستانه اتحاقی ارزو ایتمکده و مأمورین و ضابطان بو زمین حاضر لامقده ایدی. بونک نتیجه سی اوله رق ناکهان بر قیام عمومی تحدث ایتیش؛ و ۱۸۸۵ سنه سی ۲۸ ایلولنده بر طاوور عساکر ملبه والی بی و باش جنرالی توقیف ایتمشدر، و بر صورت موقته تشکیل ایدن حکومت دوائر عمومیجه قبول اولنمش و بلغارستان پرنسکلندن معاونت طلب ایدلمشدر.

۱۸۸۳ دن بری بلغارلردن روکردان اولان چار بو اتحادی آرزو ایتیمور، بوکا معارض بولنیور ایدی، آلسکساندر مسئلهیه راقی اولمقله برابر چاره اوییق، روم ایلی شرقی بلغارلری ایله اوغراشمق و تبعه سندن کچمک دیمک اولدیغندن اتحادی قبول و «ایکی بلغارستان پرنسی» عنواننی اخذ ایتمش

وقوعه کلدی. بونده کفار غلبه ایدلدی؛ اعدامه مستحق اولانلر جز الرنی بولدی. بو سربیه لری و ابوا، بوا، ذی العشیره و بدر اولی و بدر کبری غزالرنی ایقاعدن مقصد جانلرینه قصد ایدوب وطنلرنده چیقار دقلرینه و بونک اوزرنه مؤمنلره هر درلو حقارتی تجویز ایتمه لرینه مقابل اولمقله برابر آنلرک قورمقده اولدقلری پلانلرینه قارشو بر تهدیددن عبارت ایدی.

بوندن سوگره کرک حضرت پیغمبر زما ننده و کرک خلفا دورنده وقوعه کلسن محاربه لر دخی یا سو معامله و حقارتدن و نقض عهد دن ایچون اجر اولنمشدر، که بنی نضیر، بنی قر یظه، غزالری، موته، غطفان سربیه لری و حضرت صدیق زماننک دومه الجندل وقوعه سی کبی، (۱). یاخود مدافعه و تاق دیب ایچون وقوعه کلمشدر که، احد، مر یسیع، حندق، تبوک غزالری؛ قضاایلردن بلی و عذره، جهینه سربیه لری؛ ایرانلور و روملره قارشو اید یلن محاربه لر کبی. بعضیلری حکومت فاضله اسلامیه ننگ استقبالی نامین ایچون اجرا ایدلمشدر که خیبر غزاسی، طائف محاصره سی، انبارک فتحی، حیره و غسانباره قارشو اولان محاربه لر کبی.

(آخری وار)

م. حلیم ثابت. استانبول.

(دومی ۷۴۸ بی ده)

(۱) مشرک و منافقره قارشو پک زیاده شدتی اعلان ایدن «سوره توبه» کفارک نقض عهد ایتمه لری اوز رینه نازل اولمشدر. و کذا «الذین عامدت منهم ثم ینقضون عهد هم فی کل مرة وهم لایتقون فامانتقنهم فی الحرب فشردهم من خلفهم لعلهم یندکرون» آیت کریمه سی و امثالی کبی کفار قارشو ابراز شدت ایدن آیتلرک چوغی کفارک اسلاملر ایله اولان معاهدلرنی بوزدقلرنده نازل اولمشدر.

انقلابیون فرقه‌سندن مداخله اجنبیه به مقاومته مهیا بر فرقه ملیه تشکیلندن عبارت بولنمشدر. بو فرقه موقع اقتداری محافظه ایتمش و روم ایلی شرقی مبعوثانی منضم بولنان روم ایلیء شرقیه بر اکثریت عظیمه احراز اولنمشدر. احرازان فرقه‌سی رئیس زانقوف روسیه منفعتنه و حکومت علیه نه تخم تفسیدات ایثار ایتمکده دوام ایتمشدر و اساسا بو فرقه باخصوص اردوده و اورنودوقس ما مورین روحانیه‌سی نزدنده حائز نفوذ عظیم بولنمش ایلمدی. بر قسسم ضابطان و صوفیه مکتب هر بیه‌سی طلبه‌سی عسکری بر انقلاب وجوده کیمتر دیلر. الکساندر باغیونک الیه دوشهرک ترک صدالیء حکومته جبر ایلمدی. و حدود مملکت خارجه هیکارلدی. زانقوف نشر ایتمدیکی بر بیاننامه ده مومی الیهک اسلاو عرفی پولتیقه‌سنه مغایر بر مسلك تعقیب ایلمدیکی جهته منع ایلمدیکنی ایضاح ایلمشدر. (آگستوس ۱۸۸۶).

پک آز بر فاصله ایله یگی بر اختیلال فوران ایتمدی و اولکی هیئت فسادیه توقیف و الکساندر یکیدن دعوت و آلقیشلرله قبول اولندی. فقط چار مومی الیهک عودتیه خصوصتی قبول ایتمدی. الکساندر یکیدن ترک حکومت ایتمدی. یکی بر پرنس انتخابنه دکین اوچ کشیدن مرکب بر هیئت نیابت اداره‌یی اله آلدی.

صوبرانبه رئیس اولان نائبلردن بری - که استانبولوف در - بلغارستانک ریاست اداره‌سنه کچدی؛ روم ایلیء شرقی عساکر ملیه‌سی قوماندانی مونقوروف ایله برابر حکومت اینمکه باشلادی. فقط اوچنچی نایب انقلابیون فرقه‌سی سابق رئیس قراولوف ایله بوزوشمش ایلمدی.

و اردوسی ایله برابر روم ایلیء شرقی بی تسلیم ایتمک اوزره یوروش و اوراده آرای عمو میه ایله قبول اولنمشدر.

۱۸۸۵ اتعادندخ بری بلغارستان پولتیقه حیانتی زیر وزبر ایتمشدر. اول امرده دول معظمه بر انقلاب عظیم عمومی حدوثندخ خوف بلغارلرک جرأت واقعه‌سنی تقبیح ورد ایتمشدر در. چار، بلغار اردولرنده قوماندایمخ روس ضابطاننی استرداد اینمش و در سعادتک بولنان آوروپا سفیر لری شورش واقعی لوم و تقبیح و نثایجنی رد و بلغار لری ترک سلاحه و اتحادی لغوه دعوت ایتمشدر در. بو آره لقی صربستان اردوسی جهت غربیه‌سی بوش بولنان بلغارستانه استیلا ایلمشدر. الکساندر روم ایلیء شرقیدن عودت ایتمه سبله ترک خدمت ایلمخ روس ضابطانک بر لرنده بلغار ضابطلری بولند بقی حالده حرکت تعرضیه باشلانمش و صر بلر کبر دکلری بوغاز لردن پوسکور تیلرک مجبور رجعت ایلمش و صربستانه قدر تعقیب اولنمش ایسه ده اوروپا عقد صلح ایلمسنی امر ایتمشدر.

بلغارلرک بو مظرفیتی روم ایلیء شرقینک تقریقنی استحال مر تبه‌سنه واردیر مشدر. مع هذا دول معظمه «براین» معاهده نامه سنک اجره‌سنی طلب ایتمکده و یکی بلغارستانک اذابه سی ایله متشکل اولان حکومت جدیدی طایفه مقده دوام ایتمشدر در.

آنچق ایش دول معظمه طرفندن بو صورتله پرونستو ایلی قالمش و حکومت سنیه الکساندرک روم ایلیء شرقی و ایلیسی عنواننی طاشیه‌سندن عبارت بر صورت تسویه قبول ایتمش (۱۸۸۶). بالکتر روسیه ایسه فکر و نظر نده ثبات ایلمش و نتیجه ده اتحادی محافظیه قرار و بومش اولان

اداره دهشت انتها ایله سکونت بخش افکار اولمقله چهر ایتمش و خصامسی کند یسنی متهملره اشکنجه و معصوملری مهکوم ایتدیبر مک صورتیله اتهام ایلمشدر .

(« ۱۸۹۰ » دعواسی) . - احرار فرقه سی قانون اساسینگ تحت تکافلنده بولنان امتیازات احرارانه ننگ دوچار تعدی اولمسنه اعتراض ایتمش ایسه ده حکومت قوت و قدرت بولایوردی، فردیناندنک پرنسلیکی طرف شاهانه دن تصدیق اولنمش و قانون اساسی یی تدقیق ایتدیبره رک مبعوثان عددی نصفی مرتبه سنه تنزیل ومدت ماموریتلری اوچدن بش سنه به چیقارامشدر . متره پولید بو مناسبتله پرنس علیهنه بر وهظ ویر دیکندن حبس ایلامشدر . کیدرک، استامبولوفه اطاعتدن بزمش اولان پرنس محافظه کلراندن مرکبا بر قاپینه تشکیل ایتمش ، رؤسای قدیمه دن « قاره ولوف » ایله « زانقوف » ی جلب واور تودوقس روس فرقه سنه تمایل ایامش . ۱۸۹۴ و ۱۸۹۵ ده استامبولوف قتل ایلدیکی حالده قاتلیری جزاسز بر اقلمشدر . فردیناند اوغلی ولی عهدی پرنس بوریس اور تودوقس آیینی اوزره تعیمید ایتدیبرمش (۱۸۹۶) و صاغد یچلغنتی چار ایفا ایلمش والحاصل بلغارستان استقلال و وحدت اداره سنی محافظه ایلمک اوزره روسیه ایله اعاده حسن مناسبات ایتمشدر . صوگ سنه لرده « بر خسته آدم » عد اولنان خا کپاک عثمانینک دوشدیکی درکه؟ پستیدن بالاحتماده ما کدونیایی ده الحاق ایلمک اوزره تحریکاتده بولاندی . بلغار عصاتی چته تشکیل ایله ولایات ثلثه ننگ هر طرفنده مصادمه لرده بولنیور لردی . فقط بلغار تحریکاتی ما کدونیاده تحریکات سائره . ملیه ایله قارشولاشدیغندن بکلنیلن تاثير سوریعی اجرا ایلمیوردی .

بلغارستانک بودوره لرده حیات هیاسیه سی انجساد کیفینتی اوروپایه قبول ایتدیبر مک وروس فرقه سی ایله اوغراشمق خصوصلرینه موقوف بولنمشدر . روسیه روم ایلیء شسرفی مبعوثلرینک داخل بولندیغی بر صوبرانیه یی و بناء علیه قرارلرینی قبول ایتمیوردی .

۱۸۸۶ ده اداره ع-رفیه ننگ رفعتی ، انتخابات جدیده اجراسنی ، نایب اوله رق بر روس جنرالی ، پرنس اوله رق ده روس تبعه سندن بر « مونفره لی » خاندانندن بر ذاتک تعییننی طالب ایتدی . صوبرانیه استقلال ملی نامنه بو تکلیفاتی رد ایلمش ایسه ده بر پرنس بولوق اوزره پک چوق مشکلاته اوغرامشدر . ۱۸۸۶ ده انتخاب اولنان والدمار دودانیمبارق انتخاب واقعی قبول ایتمدی .

بلغارستان حکومتی چاری تسکینندن صرف نظرله آوستریایه انکابه قرار ویردی . ایشته آوستریا ده مجارستان اردوسنده ضابط بولنان « فردیناندو قوبورغ » نام کیسه یی بو مناسبتله پرنس انتخاب ایتدیبرمشدر (۱۸۸۷) .

پرنس فردیناند استانبولوفک ریاستی تعنتده بر قاپینه تشکیل ایتدی . دولتسر پرنس فردیناندی طانیهور لردی . بلغارستانه بولنان روس فرقه سی بر چوق حیل و دسائس و تحریکات عسکر به یه عصیانلره (شباط ۱۸۸۷ ، تشرین ثانی ۱۸۸۷ ، ۱۸۸۸) قتال و جنایتلره (۱۸۸۷ و ۱۸۹۱) ده تشبث ایسد . رک استامبولوف قاپینه سنی بر طرف ایتمه و مملکتی از سرنو روسیه ننگ زیر حمایتنه اعاده ایلمک بئل مساعی ایلمشدر . استامبولوف محاکم ، اعدام ، غزته لری تعطیل کبی بر

بارلر آچدقلرینی و بونك عاقبتی ملتك استقبالی ایچون پك قورقنچلی اوله چغنی خلق غه آكلا تورغه طرشمشدر .

«ترجمان» ك تاسیسندن ۱۸ سنه سوگره اسماعیل بك ، غزته سینك ۱۹۰۱ نچی سنه ۴۰ نچی نومرینه یازدیغی بر علاوه سنده ، تاتار لرنك ۱۸ ییللق سعی مدنیتکارانه لرنك نتایج مهه سنی مع الافتخار اعلان قیلش وشول زمانه قدر تاتار تیلنده چیقان ادبی و فنی اثرلرنك اسملرینی ذکر ایتمشدر . بو اسمی کتبنك مکمل اولدیغنی اسماعیل بك اوزیده اعتراف اینمکل برابر ، بونلر ایچنده بر چوق مکتب و درس کتابلرنده باشقه ، ملی حکایه لر ، ادبیات و تياتر رساله لری ، رومانلر ، شعرلر ، روسچه وسائر اجنبی تیللردن ترجمه ایدلمش رساله لری وارلغنی ده خاطر دن چیقار ماملیدر .

اصل نظر دفته آله چق نقطه بو کتابلر و رساله لر اچنك تاتارچه تیلنك شیوع و انتشارینه باعث اوله چق و تر كك فكر ملیسنی او یغانه چق اثرلرك كوب بولنویدر .

بو اثرلرك محرز و موئلرلی آره سنده بالکز ایرلر اسملری گنه دكل ، بلکه حنیفه ، عالمة البنات ، فخر البنات خانلر کی بر قاچ محرز وادیبه لرنك اسملری واردر .

«ترجمان» غزته سینك ۲ نچی سنه دوریه سی مناسبتیه باغچه سرایسه اجرا قیلنمش شنلکلر و جمعیتلر ، ملنی ایقاظ و ترقی گه سوق ایتو پولنده اسماعیل بك نك بالکز غنه اولدیغنی کوسترمشدر . هورنه قدر عالم اسلامده معتاد اولمایان خصوصات حقنده واز جمله بر غزته تاسیس نك فلانچی سنه سی اولوق مناسبتیه شنك اجرایی عادت دكل ایسه ده ، ینه «ترجمان» ك شنلکنه کوب

کشی اشتراك ایتمشدر . بونلر آره سنده گو زل تعلیم کورمش منور الفکر علمالرده بار ایدی . بو شنك که روسیه نك ائک یراق بر لرنده هیئت مرخصه لر کلدیگی کی ، هیئت یباره آلمانلر یرلردن یوزلرچه تبریک نامه لر و تبریک تلغیراملری کوندرمشلردر . بالکز روسیه مسلمانلرنده دگل ، بلکه شرقی ترکستان ، غولجه ، خیوه ، ایران ، مصر ، بلغارستان ، اسویچره ، پاریز ، نیویورک کی چیت یرلرده گی مسلمانلرده روسیه ده بر تاتار غزته سینك «ترجمان» ك ۲۰ نچی سنه دوریه سی شنلکنه قلیا اشتراك ایدره ک تبریک و غیر خواهلق تلغیراملری کوندرمشلر در . ایشنه ، شول صورته باغچه سرایده بر نچی مرتبه «اخوت اسلامیه» بایرامی اجرا ایدلی . بو بایرام ، بو نمایش سیاسی دگل ، بلکه مدنیتکارانه بر نمایش ایدی . دها طو غروسی مسلمانلر ، واك درستیده ترکلر ترقی و تمدن یولنده اتحادلرینی باغچه سرایک بر نچی مرتبه اوله رق بتون جهانگه اعلان ایتیلر . بویله بر حرکت ، شبمیدی یه قدر عالم اسلامده اصلا کورئدیگی یوق ایدی .

اسماعیل بك غصبرینسکی ، «ترجمان» ك ۱۸۸۳ نچی سنه ، ۱۰ نچی آپریلده چیقمش بر نچی نسخه سنده :

« بزم بو غزته یی نشر دن ائک بیوک مقصد مزتمدن ایچون لازم اولان فائده لی درس لری ویرمک ، هم ده روس هیئت اجتمایه سینه احتیاجات ملیه مزی بلگر نیکدر . طو تدیغیز یول مشکل وزحمتلی در . لکن بسم الله ایشه باشلایوب ، حقیقت وعلیه خدمت ایچون قلمه طونوندق ، ترجمانك تاسیسندن بولغان مقصودلرنك حصول وعدم حصولینك

ایلك اسلام آچه سی

۷۱۱

(باشی ۲۱ نچی نومبرده)

اسلاملارده صورتلی آچه لر صوقدر وچی
یسالکز سیف الدوله اولمادیغی مسکوکات
اسلامیه حقنده یازلمش اثرلردن معلوم اولور.
بو مسئله حقنده مفصل صورتده معلومات
کسب ایتمک هوسنده اولانلر شویله اثرلره
کوز سالسونلر. اگرده بویله کتابلرنی
اوزون وقتلر صرف ایدوب مطالعه ایدمچک
فرصتلری اولماز ایسه بالکز حضرت عمر،
حضرت عثمان و حضرت علی و معاویه عصرلرنک صو
غولمش اسلام آچه لر نی و بوندن صولفده مسکوکات
ارتقیه، مسکوکات زنگیه، مسکوکات ایوبیه،
مسکوکات سلجوقیه و ایلیخانیه گه مخصوص
قسملره دقت اینسونلر.

اسلاملرنک صورتلی آچه لر صوقدر
مقلری باشقه شیلر ایله مشغول اولدقلری
سببندن صورتسز آچه لر صوغارغه یتشه
آلمادقلرندن ویا که کوچلی بر ضرورت
اجبارینه کوره دگل بلکه سوریه ده اولان
دیوانلرینی و رسمی یازولرینی روم لساننده
و عراقده اولان دیوانلرینی ده فارسی لساننک
یورتد یکلری قییلندن صرف بر مدنیت
تقلیدی اولدیغی معلومدر.

مدنیتسز خلقلرنک مدنیتلی خلقلرغه
تقلید ایدر که مجبور اولدچقلری تغلف ایدلمیه
چک بر قانون الهی حکمنده در (۱). بوقانوننک
اوشبو کونلرگه قدر استثناسی کورلمادیکی

(۱) بو بحثنی ابن خلدون فلسفه سیله ذکر ایلر.

حاکمه سنی استقباله قالدردق . چونکه حاضرده
بونک حقنده آچیق سوز سویلمک و قطع
فکر بیان ایتمک ممکن دگلدر .

۱۸۸۳ نچی ییلده یوقاروده گی صورتده
اداره لسان ایدن ذکی تاتار یکر می ییل
صوگ، یعنی غزته سینک ۲۰ نچی سنه دوریه
سی کونی (۱۹۰۳ نچی سنه مایزک ۴ نچی
کوننه تصادفی ایتمشدر) توبانده گی وجهله
اداره کلام ایتمشدر :

« روسیه حکومتی طرفندن بزه ویرلمش
غزته نک امتیازینی تهلکه یه قویمه دن، ملتک
تنویر افکارینه، اولاد ملتک نعمت معارفدن
فائده لنووینه یکر می ییل خدمتمنز سببلی،
ارباب علمدن بولنان دوستلر مزنگ یاردمیله،
شنگل وجهعبت اجرا سینمه مع المهدونیه موفق اولدق.
شویله بر کوند بر چوق خادم علملرک
بر بره نجهعی بنی زیاده سیله ممنون ایدمیگی
کبی، استقبالده دخی ملتده ما زیاده غیرت
ایله خدمت ایتمک ایچون قوت و متانت
ویرمکدر .

حاضرگه چه، ماته اولان محبتم عجیبا
آنک شان و شرفنی اعلا ایتدی می؟ دیه خدمت
ایده ایدم . حاضر ایسه ملتک ترقی و تمدننی
حسن و مشاهده ایدم . بوندن صوگ کمال
امیتله خدمت ملیه ده دوام ایدم حکم طبیعیدر که
بو نعمت عظمای سببلی جناب حقه بیگلرجه حمد
و شکر ایدم .

ایشته شول شنگل و « ترجمان »
محرربنک خدمات همیتپرورانه سنه قارشو
اظهار اولنان بونمایشلر تاتار ملتینک انتباه
عمومیسنه مبد اولمشدر .

(نمسا جعدن مترجمی فیض الله محمد .)

صورة الملك وتحت الكرسي مكتوب بالفارسية
نوش خور... « ديپور (۱) ».

بو كوند پېنر بورغ شهرنده ارميتاز
ابېراطور به ده نغو دق بيه شعبه سنده رئيس
اولان البكسى ماروف جنابلى خصوصى
صورتنده اولان سوء المزه قارشو يازدىشى
مكتوبنده ديپور (عينا) : « التحقيق ان اول
من ضرب من المسلمين الدنانير بصورة الخليفة
هو عبد الملك بن مروان في سنة خمس وسبعين
اوست و... سبعين . عرفنا دينارا في جمعة
مدرسة مدينه پنا (ctena) فعلى وجهه تمثال الخليفة
مقلدا سيفا و ابعث لك بهذه الرسالة صورة دينار
مع تمثال عبد الملك . و اعرف في جمعة مدينة
وينا (Vien) درهما للخليفة المقتدر بالله مع الصورة .
ماروف جنابلى يبارديكى آنچه صور
تلى آراسندك عبد الملك بن مروان اسمينه
صوغولمش ايكى تورلى تنكه رسمى وارد .
بونلردن برى صورتلى ولاتين حرفى ايل يازامش
وايكنچيسى ده صورتسز او اوب عربيه يازامشدر .
ياقوت حموى، عباسيلر عصرنده اولان
« بخارى » نى تعريف ايتديكى برده : « و كانت
سكتها تصا ويروهى من ضرب الاسلام »
ديپور (۲) .

جودت پاشا : « بعض مؤرخلر فلچينه
تايانديقى حالده معاويه با كه خالد بن الوليد
صورتى توشر لوب صوغولمش آنچه لار وارلغنى
خبر ويررلر ، فقط بو خبر هـنوز ثبوت
درجه سېنه ايرشما دى . ديپور . بعض مؤرخلر
طرفندن ويرلمش بو خبر ده قبصر وكسرى
صورتلى ايله صوقدره مش اولدقلى آنچه لرنى
كندى صورتلى ايله ديه هم ده هر ايكبسى

كبي بوندىن صوڭ هم كوراميه چكنى محقق
مؤرخلر دليللر ايله اثبات ايتمشلردر .

عرب قبيله لرى ، اسلام سېيندىن اتحاد
تحصيل ايدوب فوق العاده بر عبرت ايله دنيا
اوستنه چيقديلر ايسه ده بدويتدن پيدا اولان
بردولت اولدقلى سېيندىن روم وكسرى
مديتلىرينه تقليد ايدرلر ايدى . اسلام
قاعده سېنه كوره ممنوع اولما ديقنى بيلور
اولسه لر كوپ شيلرده روم وايران خلقلرينه
موافقت ايدرلر ايدى . حتى فخر كائنا اتند من نك
بالذات كنديسى طرفندن : « لقد همت ان انهي عن
الغيلة حتى ذكرت ان فارس والروم يصنعها
فلا يضر اولادهم » ديديكى مرويدز (۱)
صوفى وزاهد صحابه لرنك برى اولان ابو
هريرة رضى الله عنه نك صورتلى يوزيكسى
اولديقى وابن عباس حضرتلرنك صورتلى
قزاق اولديقى روايت ايدلنور ، اگر ده صورتدىن
نهي ايديلرينى بو ذاتلر آخوند حضرتلى آڭلا
دقچه آلامش اوللر ايدى اصلا و قطعاً بويل شيلره
ارتكاب ايتنماش اولورلر ايدى . صورت
حقنده ابو حنيفة حضرتلرنك فكرى نه بولده
اولديقى ، آخوند طرفندن « تنبيه » ويرلورگه
سبب اولان مقاله مزده كوشتلر مشيدى .

بشنچى قرن علماسندن اولان ابراهيم
بن محمد البيهقى نام ذات كندينك « المحاسن
والمساوى » نام كتابنده : « و كانت الدراهم
في ذلك الوقت انما هي الكسروية التي يقال
لها اليوم (دقت ايدكز !) البغلية لان راس
البغل ضربها لعمر بن الخطاب رضى الله عنه
بسكة كسروية في الاسلام (دقت !) مكتوب عليها

(۱) المجتبى للامام النسائى رحمه الله تعالى .

ج ۲ . بيت ۸۴ .

(۱) ج بيت ۱۲۸ .

(۲) معجم البلدان . ج ۲ بيت ۸۳ .

اثر ننگ كنديسى؟ بونگ مسلم جامعى ايدىكى نه ايله اثبات اينك چكسپن؟» ديه حجت طلب ايلر اولسه سائلمزنى قناعت ايندرمكىن عاجز اولديغىمىزنى بتون خلق حضور نده اهتران ايدر گه مچبورمىز. آخوند چنابلىر پندنگ كنديسى ائتماد ايتدىكى اثرلر حقدن بويله برسندى اولور ايسه البته پيك بېوك بر كه التىر. بونگله افتخار ايتسونلر! بونگتخانه مزده اولان كتابلرنى ظن غالب افاده ايدن قرينده لر گه ائتماد ايدوب اسمعمال ايتمكدهمىز.

ابن عربى كتابينگ نفس الامرده ثابت اولوب اولماديغنى بيلمك، بزم ايجون حاجت دگل. زيرا بونگ، اعتقادى لازم اولماديغى كى باشقه بر حكم ناجزنگ تعلق ايتدىكى ده يوقدر. مؤرخ ابن الاثير سوزينه ائتماد ايدوب، آخوند چنابلىرى بزم ضرر مزه دليل كتورر اولسه بعينه بزده مؤرخ ابن خلدون سوزينه ائتماد ايدوب يازمش ايدك. اگرده ابن عربى كتابى ننگ نفس الامرده ثابت اولوب اولماديغنى اثبات ايتمك كنديسى ايجون لازم اولور ايسه آخوند اوزى تفتيش ايدن بيلور، ابو العلاء المعرى ننگ نفس الامرده نه مقوله آدم ايدىكىنى شرع شريف ميزانى ايله تطبيق ايتمكله ميدانه قويدىغى (۱) كى مذكور كتابنگ ده نفس الامرده نيپوك اولديغنى هم ميدانه قويدن بيلور. آخوند ايجون نفس الامرنى بولمق غيبت سويلامك قدر يكل بر شيدنر. ابو العلاء المعرى ننگ نه مقوله آدم ايدىكىنى اثبات ايجون ابن الوردى وابن الاثير ننگ بعض سوزلرى كافى اولديغى كى مذكور كتابنگ ده نفس الامرنى بيلمك ايجون شعرانى وابن الوردى سوزلرى كافى اولور.

(۱) ابو العلاء المعرى ننگ نه مقوله آدم ايدىكى حقدن آخوند طرفدن يازلاش دشى بر مقاله واردر. بو جهلر شوگا كوره يازيلنور.

طرفندن ديه چك يرده تر ديد ايله برينه گنه اسناد ايدامك نقطه سندن خطالى اولماسون! اول نقد يرده بو بعض مؤرخلرننگ سوزلرى مسكوكات هالملى طرفندن تابلمش آقچه لرننگ عبنى اولور. هر حالده معاويه ننگ ياكه خالد بن الوايدنگ اوز صورتلرى ايله آقچه صوقدر دقلرى خبرى بعض مؤرخ طرفندن اولسه ده حكايتم ايدلمكده ايمش.

VIII

ايلك مقاله مزده ابن خلدوننگ ابن عربى كه منسوب اولان صورتنلى بر كتاب كوردىكى يازمشيك، شوگا قارشو اولورق آخوند چناب لرى ديبور: «ابن خلدوننگ ابن عربى كه منسوب، صورت طولى كتابنى كورمكى درست بولسه ده اول كتابنگ ابن عربى كه منسوب بيتى نفس الامرده ثابتى، دگلمسى؟ بيلور گه حاجتسدر. ابن عربى ننگ اعدالرى طرفندن الحاقى اولماسون!» بزده بورز: ابن خلدون، ابن عربى كتابينگ نفسى دگل بلكه مندر جه سينگ درست دگل ايدىكى اشعار ايدنر. اگرده كتابنگ نسبتى حقدن شبهه سى اولسه مندر جه سنى رداينك چك يرده كتابنگ كنديسى رد ايدن ايدى. زيرا آننگ ايجون سهل يول اوشبودر. مذكور كتابنگ نفس الامرده ابن عربى كه منسوب اولوب اولماديغنى بيلور ايجون شيدىك سر مابه مز يوق. قرآن ياكه حديث كتابلرى دگلدر كه بونى اثبات ايجون خبر متواتر خبر مشهورلر ايزلر گه لزوم كورلسون! كتبخانه مزده اولان حنى تفسير وسنن كتابلرى حقدن بويله سنلر كوستر مگه اقتدار مز يوقدر. اگرده بر كيهسه كلوبده: «بو صحيح مسلم ديه اثبات ايتدىكك كتابنگ سندن وارمى؟ نفس الامرده بو اثر مسلم طرفندن يازلمش

بزده، اوچ آرفداش، خيالمزده پارلابان اوزون
سباحته، سوينچ و تهاكله حاضر لانيوردق، بتون
قبش، روسيه نك صوگى كلمز صغوق قبشى ،
سباحتهك سوزلرى، پلانلر بله كيجدى : نره لره
كيتيمه جك، نه لركور ميه جك، نه لره ياپيميه چقدق ا..
خارجينه صغوق اسپر توستوننى - ۶۵ درجه
لره اينديرير كن، بز ميهك (روس صوباسى)
طاتلى بر صبحاقلق صاچان آغزى قارشيسنه ،
اوزون خاولى بر عجم كلیمنه باصلانير، ساعتلر
جه ايتالپانك، اسپانیا نك كونشلى هوالرندي ،
ماوى شمالرندي، راكرو صبحاق دكزلرندي بحث
ايدردك .

آرتق قبش كيجيوردى : آراده صره ده
ايليقجه هوالر، سوركللى ياغهورلر، قارلرى ،
بوزلرى ايريبور، ييقيور، طوپراغى ، آغا
چلرى، اولارى ميدانه جيقاريبوردى . بزده
حاضر لقلريهزى ماديلشدير بيوردق: پلانى كاغذ
كيجوردك . كیده چكمز شهرلر، تعقيب اولنه
چق يوللر، تسبيحله مه بر چوق اسمای خاصه
حالنده بر اوزون كاغذه ديزيلدى. حسابمى
ده ياپدق . حتى يول اشياسى بيله آلمه يه باشلا
دق . بن، بو اوچ كشيلىك كاروانك سباحته
تجربه ليسى اوليق دعوا سندنه گى بو بيغير ،
اشياچون بر سورى توصيه لرده بولنيوردم :
آز اولمالى، خفيف اولمالى ، كوچوك اولمالى ؛
يمك، يتاق لازم دگل؛ ايگيشر قات چماشسیر
كافى؛ اوسنمزده كى البسه دن فضلہ اثوابه
لزوم بوق ، اسباب موجهده كوستريبيوردم :
آروپاده حمال بولمق كوچ ، واغونلرده بير
آز، آرابه جيلر باغاز ايچون آبروجه اجرت
آلير، ديبيوردم . روسيه ده يتاغيله، بورغانيله،
بمكيله، ابريقيله، هر شيئله كيزمه به آليشانلر
ايچون بو تقيدات پكده خوش كيدربرش
دكلى .

آخوند جناپلرينك تعصبىز وخادم حقيقت
ايد بکينه دليل بوزندن شول كافيدر كه : ابن
خلدون كى اوزندن صوگى كامش جمله مورخلر گه
استاذ ومرشد اولان برذات خبرويروب طور
ديغى حالده آنكله اكدفا اينماى نفس الامرده
ثابت اولوب اولمادېغنى تيكشورر گه حاجت كورور .
بونك اوسننه ده : باق اول كتاب ابن عربى
گه اعدالرى طرفندن اسناد ايدلمش بوشى
اولماسون! دييور . اما :

إذا ما ذكرنا آدمًا وفعالہ
وتزويجه بنيتہ لابينہ فى الغنا
علمنا بان العلق من نسل فاجر
وان جميع الناس من عنصر الزنا

بيتلرينى طوغريدن طوغرى ابو العلاء المعرى
بويننه آصوب آنك زنديقلى ايله حكم ايلر ،
باق! بواقترا فلان اولماسون ديه طورماز .
(صلى على الاسد، بلى من النقد مثلنى بوييله
يرلرده سويلرار .) زهى حقايت! زهى وقار
وعدالت! ..

(آخري وار)

سياحت خاطرهلرى

آروپايه كيدركن

حاضرلق — حرکت — مشكل بر مسأله -
موسقوا — مستقودن لهستانه — ليتوانياده
تاتارلر — يهودى .

حاضرلق

اوته دنبرى ايسته نيلوب بلكه نيلن سياحت
حاضر لقلرى، هپانك اڭ لذنى زمانلرندي .

سو کیلی صفتنی کینر مدین کچھ میورم . سو کیلی
 دیہن سہم ، کناہہ کیر مشہم کبی کلیور .
 ایسکی مصر لیٹر پیرلرینک معصول ویرمہ سنہ
 خدمت ایتدیکیچون نیلہ معبودک اسناد
 ایدرار مش . سوگرہ کلن عربلر — ینہ
 عینی سبیلہ اولہق — نیلک منبعنی تاجنتہ
 قدر کونور مشلر . دنیادہ جنلن صو آلان
 نهر یالکز نیل دکل ، باشقہ لریدہ وار : دجلہ ،
 فرات سبوعون ، جبعون . . او حالک نیچون
 بزم ایدیلدہ اونوعدن ، انهار مبارکدین
 اولماسین ؟ نیل ہاموق قارلارینی ایصلاتوب
 غایت منبت بالچقلر طاشسبوب ، مصر لیلرہ
 خدا ، و بناء علیہ حیات بخش ایدیورسہ ،
 ایدیلدہ طاشہرق ، بزم فزانلیلرک پیچانلکرینی
 اسقا ایلہ حیوانلریمزہ خدا ، بزمہ پزارہ ،
 خلاصہ حیات ویر میورم ؟ . . صانیورم کہ
 وسیلہ عشقی بقالادم : ایدیل بکا پارہ
 کینر بیور ، او پارہ اولنمازسہ ، شمدی سیاحتہ
 کبدہ مزدم ؛ ایشتہ اونکیچون سو بیورم ،
 سو بیلی ایدیل دیورم . لکن بنی فوق العادہ
 مادیلک ایلہ اتہام ایدوب سوہ ظندہ بولنمایگز ؛
 ایدیلی سومکلکہ ملی ، علوی سبیلردہ یوق
 دکل . ایدیل بزم قارت بابالریمزک ، اسکی
 بلغارلرینک تجارتنہ ، مدنیتنہ ، بلکہ دہ
 اسلامہ تشریفہ خدمت ایتمشدر . دہا یقین
 زمانلردہ ، حتی شمدی بیلہ ، فزاننیزک ،
 فزان مسلمانلرینک سعادت اقتصادی سنہ
 خادمدر . بوتون آسیایی شمانتہء حرب
 وغذالری ایلہ طولدیران تورک سواریلرینی
 راہبلیک دورہ اجتماعیسندن چیقاروب زماننر
 درجہء مدنیتنہ یوکسلتن نهرلرک الی مهمی
 ایدیلدر . ایدیل چقچی ونجار تورکلرہ ،
 بر چوق فائدہ لرلہ برابر زبانده دیکدیوردی :

حل اولنہ حق عظیم ہر مسالہ مز واردی :
 پاسپورٹ آلق . . . دکلمی کہ ہر روسیہلی ،
 جان ، جسد و پاسپورٹدن ہر کینرہ پاسپورٹک
 انواعی ، انواع مختلفہ سی وار : داخلگی خارجه برا
 ماز ، خارجه کیلہ داخلہ او طور یلاماز ؛ خارجه
 مخصوص پاسپورٹدہ ہر درلو دگل ! . . ہونگلہ
 ہر ابر ، پاسپورٹ پک ایلی ہر شیدر ؛ « کندم
 بورادہ ایکن پاسپورٹ نہ حاجت ؟ » دیہن یهودی
 حقی کوریلہ مزہ پاسپورٹک بر زہی فائدہ سی ،
 اونی آنچہ بہ قدر ہر خیلی اوغرا شقی ،
 زمان و پارہ صرف ایتہک در کہ ، بو ائنادہ
 سیاحت ایچک آدم ایچہ دوشمنہ بہ ، کندبسنی
 یوقلامہ بہ ، سیاحتدن ایچکی فائدہ سنی
 اولچہ بہ مجبور اولور . . . ایکنچی فائدہ سی ،
 حکومتہ ہر خیلی واردات کلیر ؛ ہر پاسپورٹ
 ۳۰ روبلہ بہ صائلقہ در . اوچنچی فائدہ سی ،
 ہر آلائی ایشسز کوچسز ، پارہ سز-پولسز سر
 سربلرک آور و پایہ کیدوب کلمہ سنہ سدچکیلر .
 لکن بو فائدہ ہی پک قطعی دکل ، دیورلر ؛
 بویل مضر آدملر ، دہا کوچوک ہر ویرگی
 ایلہ ، حدود مضافظہ سی مامورلرینہ انجق
 ایکی — اوچ روبلہ ویرہرک ، یا خود داخل
 و خارج مملکتک ، پاسپورٹ تجارتندہ حکومتلہ
 مسابقہ بہ کیریشان ہر شرکت خصوصیدن
 اوچوز فیئاتلہ پاسپورٹ آلرق ، سیاحتلرینک
 دوام ایدر طور یورلر مش . . عالی فیئاتلی ،
 مقبول مارقلی پاسپورٹلر ز نکیلرہ ، ایشلی
 سیاحتلرہ منحصر کبی ایش . . .
 بو مسالہ مهم وعظیمہ دہ حل اولندی .
 ذاتا فیشدہ بیتمشدی . ایدیل ، سو بیلی
 ایدیل ، آرتیق بوزلرینن آزاد اولمش ،
 سربست و بشوش آقبوردی . ہن ایدیلہ
 عاشقہ ہی ہم ، نہ ہم ؟ ایدیل دیدیکملہ پاننہ

اقتصاد و سیاستچه نور کلرک رقیبی ملتله ، وبالخاصه روسلرله یول آچوب اطرافنه دیزیلان خانالقلرک بیئیریلمه سنه خدمت ایندی. مع ما فیه ایدیل ، ایدیلمز سویمیلیدر ، مبارکدر .

بز اوچارده سیاحتمه «ایدیل مبارک» دن باشلامق ، بونی غبرلی بر فال عد ایندک ایستبور دک .

یول آچوب ، یول پروغرامی حاضر ، پاسپورت الدی . فقط اوکمز . بر مساله دها دیکلمش ، حلنی ایستبور دی : - بز نیچون سیاحته چیقوردق ؟ بر خیلی پاره صرف ایندی کمز حالده بوندن نه فائداستحصال ایدیه بیلچکدک ؟ شهرلر کوره چکز ؛ لطیف منظرلر قارشیسند ، کوزل هوالر ایچنده ، پارلاق سمالر آلتنده دولاشه چغز ؛ ایی اما بوکافی بر فائده می ؟ دها اهمتلی ومعین بر مقصدیمز اولمیه چقی ؟ .

تعفی شرکه سیاحتی دوشونمکله کیچورد یکمز بونون قیش بو سوالی کندی کندیمزه صورمامشوق ؛ پاسپورت الیرکنده - پاسپورتک تصور فائده سنه رغما - خاطریمزه کلمدی . بلکه آلدقن صوگره ده کلیمه چکدی ؛ لکن افکار عمومیه ، پیچان بازاری افکار عمومیه سی - او - بزم فزانده افکار عمومیه انگلتره دن ، فرانسه دن فرقلی دگل ، هیچ دگل ! - باشمزه بولالی مسالیمی دولادی . بز کبدر کیمز بحثمز اوله چقدی ؛ مسجد قارشیسند ، هوک بیاغی فیئانی صوریشیلر ، آت ، کیچی دیورسی مبادل ایدیلرکن ، یاخود اییچه بر آلبش ویرشدن صوگره دیکلنک اوزره کمالی خارچیؤناسنه چیقیلوب چای ایچلرکن آوروپا په آقچه بیئرمه به کبدن بو اوچ اهمقن سوز

آچبلاق ، وبو سوز اوچ دورت کون دوام ایدیه چک ، صوگره بر تاجرک افلاسی ، برکوی خلقنک پتوسبورغه عووضه کوندرمه می ، ایکی منلانک بر دوکوندکی غوغاس ، بر قادیقنک قوجه سنندن بوشانمه سی . . . بزم احق سیاحتی اورتوب اونوتدیره چقدی لکن بز کندیمزه اونتقیداتی ، اوله جق حتی اولمابه باشلامش اونتقیداتی حقلی کورمبورمیدک ؟ سیاحتمز جدا بیهوده بر دولاشیش ، اکثر ایشسزلرک صرف پاره بیئیرمک قصدیه ایدیلر کیزینتیلر قبیلندن بر دولاشیش اولمیه چقیمدی ؟ .

آرقداشلردن بریسی تجارته ، هم علمی ، معیشت حاضره به موافق بر تجارته دوشکون اولدیقندن آوروپانک معاملات اقتصادیه سینی ، تجارتنی کورمک ، بعض محللرده بیرونی امتعه به مخرجلر آرامق فکرنده ایدی . «اگر بونلر حقتده معلومات طوپلایه بیاسم ، نیچون بهود یلرک وساطتنه مراجعتدن قور تیلنق چاره لر بنی بولایمیه می ؟ . . . دیوردی . دیگر بریمز معلومات عمومیه سینی آرندیره چقدی . کوچو کلکنده زمانه به موافق تعلیمه آز اهمیت ویریلدیکندن هشتکی بو آرقداشمز ، کتابسز ، حیاتده ، آوروپایی کوره چک ، و کوره بیلدیکی قدر اوکوره نه چکدی . بو آرقداشمزک ارزو سی واسع وبو جهتل مبهجه ایدی . بن ایسه جغرافیا وتاریخ کتابلری چوقچه اوقومش اولمقل اوکدیور ، محللارنده جغرافی وتاریخی تدقیقاند بولنق قورنئوسیل ، سیاحتمه وسیله آرابورد . . .

آراده سروده شبیه وتردداریمزی بیئر مش اولیق ایچون سیاحتک ، عمومیتله سیاحتک منافهنی کوسنوبر شسوعی و عقلی دلایلرده آرابوب بولوروق : جنابحق انزال ایندیکی

کتابنڭ بر قاچ بید نده سیاحت امر ایتمبور می؟
« سبرو فی الارض فانظروا کیف کان هاقبة
المکنین . »

— اوت، خرابه لری، قرون اولی ووسطی
خرابه لرینی، میالک خرستیانبده فالان اسلام
بقیه آثارینی کوره رک، اخلاقی، تاریخی
عبر تارطو پلپه چغز او آثار، زمانڭ تخریباندن
قور تیلان پارچه لیلرله ماضی دوشنمه یه ،
کلوب کیچمیش قوملرڭ، امتلرک اسباب ترقی
وزوالنی آراشد برمه یه سوق ایده چک ،
ماضین، اقوام ماضیه دن، حال ایچون کندی
قومز ایچون در سلر آلاچغز، حضرت یه قمبر
« سرتر العجائب . بیور میور می؟ - کیچک چکز ،
عجائب طبیعه یی نهایتسن دگزلری، زروه لری
ایدی قارلرله ارتیلی، یاخود آتش و دو مانل
مستور، یوکسک طاقلری، دائم بر بشیلک
ایچنده زرین میوه لر ویرن آغا چلری ،
بولوطن هاری، دائم کونشلی بارلاق
کوکلری، خلاصه اقالیم جنوبه نڭ، شمالیلر
ایچون خوار فدن معدود بوتون اوصیچاق
کوز الملک لرینی کوره چکز ؛ بوتلری کورمکل
خالقه گی قدرت وعظمتی او گورنه چکز :
خالقه قارشى عبودیت ونواضعز آرنه چق .
کره مزده مسکون در لودر لو قوملر کوره چکز که
عرقلرنده، لسانلرنڭ، دینلرنڭ، درجه مدنیتلرنڭ،
نه دکلی فرقار وار! بو تنوع حیات کائنات
حقنده گی معدود فکریمیزی کینشلند برمه یه
پاردم ایده چک . بو اختلاف وتنوع التند
کیزلنن برلکی، بر اصلدن، بر کورده دن
اولیشی ده، بلکه ادراک ایلپه بیلچکز . آه،
بونی ادراک ایده بیلسه ک! . فکریمزه آتیلان
بو تحم حقیقتدن، بشریتنه، بلکه بوتون موجوداته
محبت، شفقت کبی اک عالی نوره لر حاصل
اولور .

بو قدر یوکسکلره اوچر امان سهق ، مختلف
قوم ومدنیتلری مقایسه ایلوب، یکدیگرلرینه
قارشى اسباب تفوق ورجحانلرینی بولمه یه
بو مقایسه دن کندی قوم ومدنیتمز . فائزلی
نتیجه لر چبقارمه یه چالبشه چغز . . .
بو دوشنجه لریمزڭ فائزلی اولدی
اولمادیمی، بیلیم، لکن کورمک ارزوی
چهایسی، هر شیده غلبه چالسدی، ترددلر
پیزی اورندی، حرکتک باشلادق .

«ی. آچقورا اوغلی»

اسلام دینی

شیخ جمال الدین الافغانی حضرتلرینڭ « رد
الدهریین» نام اثرندن اقتباسا ترجمه ایدلمشیر .

دینلر آراسنده اسلام دینی ، نیکیزی نوق
اولان حکمت اوزرینه قورولوب ، بناسیده
سعادت بشر که سبب اولان رکن اوزرینه
کوتارلمشدر ، زیرا مللر نلک حق اهلی یسه
عروج ایدولری، انسانلرنڭ کائناتنڭ نهکه سر
لرینه مطاع اولولری ، آنلرنڭ دنیا ، آخرت
سعادتینه ایرشولری کوب امرلر ایله مشرو
طدرکه، اسلام دینی اول امرلرنڭ بارچه سنی
جامعدر .

ملتلرنڭ سعادتنی اتمام ایته طورغان شیملر:

برنجی : عقللرنڭ اوهام و خرافات کر
لرندن پاک اولمه سیدر . زیرا عقل ، او هام
و خرافات کرلری برله کرلنسه، اول کر لسر
عقل برله حقیقت آراسنده پرده اولوب نفس

الامر نك كشف ابدل و ندين مانع بولادر . هم ده عقل خرافات كرلرى بوله كرلنگان سوكنده ، حركت فكر به سندن طوقنالاادر . هر تورلى وهمارنى قبول و هر ظننى تصديق ايتو ، عقلغه ينگل بولادر . بو ايسه عقلنگ كمالدين برفلاشوروى ، حقيقتنگ آندن پرده له نوونى موجب بولادر . بوندين باشقه اوهام ، نفوسكه وحشتى ، قورقلمازدى نرسه دن قور قونى جلب ايتو در ؛ وهم بوله مبتلى بولغان كيمسه نى كوررسنكه : فوشلر اوچونوندى بهائملر حركتندن تن نارونوندى ، سفر چتدقك بوشقه اوچراودن شوملانا ، بيللر ايسووندى ، كو ك گورلك و ندى ، باشين ياشينل و دن قورقا . ديهك : بو بيجاره قورقنوده هيچ اثرى بولما غان نرسه لردن ده قورقا . بو كيمسه شول وهى سببلى اسباب سعادتنگ كو بلرندى محروم بولادر ، هم ده حبله كار و مكار دجال لرنك توزاقلارينه نوشه در .

اسلام دينى بنا قبلغان ركنلرنك بونچيسى ، عقلنى توحيد نورى بوله نورلاندر ، آنى اوهام كرلرندى تازارتو در . اسلام دينينك ك مهم اصولى ده : الله تعالى كونده تصرف قيلوده بالگزيفنه در آندن باشقه ، انسان اولسون ، جهاد اولسون ، علوى اولسون ، سقى اولسون ، كونده هيچ كيمسك اثرى بوقدر ، ديه اعتقاد ايتمك ر .

ملتلرنك سعادتنى اتمام ايتو طورغان نرسه لرنك ايكنچيسى : ملتنگ شرف طرفينه اقبال ايتمه سى ، شرفنگ غايه سينه ايرشو اميدنده بولنمه سيدر . ديهك ملتنگ هر فردى ، نبوت مرتبه سندن باشقه ، كمال انسانى مرتبه لر ينك ك بوغار يسينه ايرشوگه اوزينى مستعد تاپيق ، هيچ برسى ، فطرتم ناقص ، منزلتم توبان ، بئك

بيوك درجه لرگه ايرشورلك استعداد بوق ، ديه وهم ايتمهك تپوشدر . هر ملتنگ افرادى شول صفتنى (شرف طرفينه اقبال صفتنى) حائز بولسه ، كسب فضيلت ايتوده ، كوركام اشلرنى اشلرگه سعى ايتوده برسى ايكنچيسى بوله اوزشورده هر قابوسى بلند اشلر اشلر گه ، شريف مرتبه لرگه ايرشوگه موفق اولور . هر ملت بالعكس اوزينه سو ظنين ايدرك فطرتى ناقص ، منزله مى توبان ، مترقى ملتلر ايرشكان مرتبه گه ايرشوگه آنك استعداد بوق ، ايديكنى اعتقاد قيلسه ، شك بوق كه ، اول ملت ، شول اوزينك همتى درجه سنده قاور ، اول ملتنگ هر اشينى كيمچيلك قابلار ، افرادينك عقللرى طوگار ، كمالات بشرينه ك كو بلرندى محروم بولور ، شرف دن بوى مقا ملرينك بوقا بلرينه ايرشه آماز ، حتى اوز لرى ظن ايتكان درجه گده بيته آمازار .

اسلام دينى ايسه ، شرف ايشوكلرينك هر كيمگه آچق ايديكنى بيتان ايتمش ، هر تورلى فضيلت كه ايرشو ، هر كيمگه ممكن ايديكنى اثبات ايتمش ، منازل كرامتنك هر ظابوسينه ، نطق اياسى بولغان انساننگ استعداد قدى بار ايديكنى كوسترمش ، جنس و صنف امتياز لرى تمام يتورمش ، مزاييا بشرينه كمال عقلى ، كمال نفسى اوزرينه گنه تقرير ايتمشدر . (آدملرنك بربرسينه آرتقلىسى ؛ عقل ، فضيلت بوله گنه در) .

ملتلرنك سعادتنى اتمام ايتو طورغان نرسه لرنك اوچونچيسى : ملتنگ اعتقادى ، درست دليللرگه ، آچيق برهانلرغه مبنى اولمه سى . افراد ملتنگ عقللى ، ظنونغه ايار مكن ، اعتقاد امرنن آنا . باباغه تقليد ايتمكدين براق بولنماسيدر . دليلسز ، حجتسز اولان

اعتقاد ، يقينگه مقرر اولماديچيچون ، آنك صاحبي مؤمن اولميدر . اعتقاد امر نده ، آنا ، باباغه تقليد برله گنه قضاعتلن چيلرنك عقللري معطل طورغره محكوم اولديغندى ، اول عقللر نى تدريجاغباوت وبلادت قاپلير . بو سببىدىن آنلر ، خيرنى شردن تميز قىلودن عاجز اولورق شقارت ايل اخاطه ايدلنلر . « التمدن الاوروبى » صاحبي كيزو الفرانسوى « ياوروبا خلقينك بو كوئنگى تمدنينه سبب ، ياوروباده بر طائفه نك ظور يدر كه آنلر ، عقائد زنگ اصولنى تيكشورده ، آگا برهان طلب قىلوده بزم حقمن بار ، گرچه بوگا روساء دين معارضه قىلسلرده ، ديه دعوى ايتدیلر ، هم بو طائفه كسب قوت ايدرك فكرلرنى عومگه نشر ايدوب ياوروباليلرنك هياوت هله سندن قوطولوب مدنيت كسب ايدولر بيه سبب بولديلر » ديدر .

اسلام دينى ، ديليلسز اعتقاد ايدوچيلرنى تقريع قىلاوى ، ظنونغه اباروچيلرنى توبيسخ ايدووى برله ، بارچه دينلردن آيرالادر ، ديهسك مبالغه اولماز . بو دين (اسلام دينى) متدينلردن برهان طلب قىلدر . خطاب ايتد يكدنه عقلغه خطاب ايددر ، آنك نصلى ، سعادت ، عقل وبصيرت نتيجه سى ، شقام وضلا لنده عقلنى اشلتمه و ثره سى ، ديه آچيق سويليدر .

اسلام دينى هر حكم شرعبنى كيتركان وقتن ، هالبا آنك غايه سنى بيان قىلدر . (قرآن شريفكه مراجعت ايتمه لى ؛) بو مزىنك اسلام دينينه ياقين كىلكان دين تابلماز ، اجنيلرده بو دين ميبين نك بو خاصه جليل سنى اعتراف ايدلر ، ظن ايدرم .

ملتلر نك سعادتنى انمام ايتد طورغان

شيلرنك دورتنچيسى : ملت ايچنده ، افراد ملتنى چن معارف ، صاف علوم برله تنوير ايتد طورغان بر طائفه نك تابلما سيدر . بونلر ملت كه سعادت بوللرنى ، آگا سلوك ايدونك وجهلرنى كوسترلر . ايكنچى طائفه نك بولنما سى دغى ضروردر كه آنلر ، ملت كه فضائل اخلاق تعليم ايدلر ، ايزكو اخلاقنك باخشى نتيجه لرنى ، بوزوق اخلاقنك پامان نتيجه لارى خلققه بيلدرلر . ملت ايچنده بو ايكنى طائفه نك بولنموى البته ضروردر . چونكه بداهتا معلومدر كه : معارف بشريه ، عقائد دينيه مکتبدرلر . ايمدى ملت ايچنك معلم بولنماغان تقيدرد ، دنيا تركلىك ايچون ، آخرتكه استعداد كسب ايدو ايچون بيلنمه سى ضرور اولان شيلرنى بيلماينچ . قالوب انساننك بوتان حيوانلر ايله برابر اولمه سى ، دنيا ، آخرت سعادتندن محروم قالماسى لازم كله در . بوندن باشقه : شهوات نفسانيه نك باروب طوقنى طور غاي بر چيگى بو قدر . ايمدى آدملر آراسنده نفوسنى تقويم ، اخلاقنى تعديل ايتد طورغان كيمسه لر بولنماسه ، سلطان شهوت طغيان ايد وب (يولدن چغوب) غيرلرنك راحتى بوغالوفه سبب بولادر . بو ايسه ملتنگ شقاوتنى باهتر . بناء عليه ملت ايچنده امر بالمعروف ، نهى عن المنكر ايدوچيلرنك بولمه سى لازمدر . حالبوكه بو ايكنى فرض (علوم ، معارف تعليم ايدوچنى ، امر بالمعروف ، نهى عن المنكر قىلوچينى نصب ايتمك) اسلام دينينك الك بيوك ركنلر ندر . (قرآن شريفكه مراجعت ايتمه لى !) « ولتكن منكم امة يدعون الى الخير يا مرون بالمعروف وينهون عن المنكر » : « فلولا نفر من كل فرقة منكم طائفة ليهتفوهوا فى الدين ولينذروا

دوسلاشوب بر ایکنه گوزل کیچمنگه باشلادیلر. سببیده: عربلر ایله یهودیلر آره سنده کرک نسل و کرک دین جهندن بقین مناسبت بولونمه سیدر. چونکه بونلر ننگ ایکسیده سام نسلنه منسوب اولدقلری کبی، منهب جهنجه هم ایکسیده موحددرلر.

عربلر ایله یهودیلر سودانی برکه اینهلر، زور زور شرکتلر و قومپانیهلر یاسیلر، بو شرکتلرگه، دین و ملت فرقه باقماینجه، هر ایکی ملکنگه سرمایه صاحبلری (فایتهالیست لری) قانداشالر و «آزاد» دکزی، «دون» نهری بولرینه قدر اوزلر پینگ قونسوللری و تجارت آگینتلری بیروب طونالر، اورته آزیالر آرقلی اوتوب هندستان و قطای ایله مناسبت تجاریهده بولونالر، آفریقانگ شرق ساحلی بویونجه پک اوزاق برلرگه کیدوب، خط استوانگ جنوبه، ماداغسقلر آطه لرینه قدر باروب سو دا اینهلر ایدی.

هر بلرده تجارتنگ عملیات جهنی بو درجه ترقی ایندیگی کبی نظریات جهتیده «اعتبار سوز» قالماشدر. ۱۰ نهی عصرنگ اورتهلرنده، ابو القاسم کبی متفکر و مذهب عرب عالملری تجارت قانوننامه لری ترتیب اینتگه باشلامشدر. در. میلکننگ تجارت و هنر جهندن شول قدر ترقیسی ملاحظه گه آلدقده، اندلس حاکمی عبد الرحمن ثالث ننگ سنه وی وارداتی، حاضر گی روس آقچه سی حسابیل ۳۷ میلیون روبله اولدیغنه، هیده «اشلوسهر» ننگ: «اول وقتک فی اندلس حاکمی بتون جهاننگ الک بای و الک قوتلی بر کشیسی ایدی» دیدیگنه تعجب ایدر لک اورن قالمیدر.

اندلس حکومت اسلامیه سینگ پایتختی اولان قرطبه شهرنده، کبیت لر و کروان

قومهم اذا رجوا اليهم لعلوم يعزرون . اگر اسلام دینینگ هر بر اصلی، سعادت انسانیه ننگ حیاتی ننگ عنصری ایدیکنه دلیللر اقامت ایتمک برله شغله نسه م، مقصددن بر طرف چمق لازم کلور، بو طوغروده بر رساله یازسه م کرک، آنده حکماء ننگ آنی تابا آلماینجه حسر تله نوب اولدیقلری مدنیت فاضله ننگ، عالم انسانیده، اسلام دینی برله گنه وجودگه چپه چغنی بیان ایدرم.

ایندی، اسلام دینی، سین بیان قیلغانجه هالی بر دین بولسه بو کونده گی مسلمانلر، فی ایچون الک ناچار، مرثیه اوقولاچق بر حاله درلر؟ ... دیشه لک، جوابنک دبه مز: مسلمانلر ایلك زمانلرده دینلری سببلی الک بیوک درجه لرگه ایرشمشدر ایدی، بوگا ایسه بتون عالم شهادت ایدر، حاضر که بو طوغروده بو آیت شریفه برله اکتفاء ایدم: «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم.»

مترجم: محمد مادی بن مینان سعدی.

اندلس عربلری

وخلیفه سرایی

اندلس عربلری، فنون و صنایعه اولد یغی کبی، سودا و تجارت بابنده پک زیاده ترقی اینتیلر. بونلر ننگ تجارتده ترقیلرینه اولان سببلر ننگ بریسیده: اندلس قطعه سنده یهودیلر ننگ پک کوب بولوویدر. معلومدرکه: یهودیلر هر قابده وهر وقت سودا گرلکنه فوق العاده استعداد و مهارت کورسانش لر و کور ساتمکنه درلر. عربلر یهودیلر ایله پک تیز

شمارتالغان مرمر طاشارندن یاسالغان بالقونلری افلیسون آغاچلرینک کولہ گہ لرینہ چومغان ، حوضلر و فسانتالردن آتوب طورغان صولر باغچه لردہ غی و سرائینک بولمہ لرنده گی هوایی نازہ لندروب طور مقده ، توری توسک گی پیدالردن یاسالمش و بوغاری باشلری اوچلایوب کیسگان ترزه لرنک اچکی یاغنده غی بولمہ لردہ لطیف محبوبہ لرگز مکده ایدی .

بعض بولمہ لرنک توبہ لری پیدالدن یابلمش اولوب ، شونک اوستوندن صو آقمقده و قوباشنک ضیاسی بولمہ گہ شول صو آرقلی اوتوب توشمکده ، بولمہ لرنک دیوار لری وایدہ نلری توری طاشلر ایله ، غایت نچکە روشده موزاییک اصولنجه زینت لندمش ایدی . جای کونلری هوانک اسسی و قتلرندہ ، خلیفہ ننگ سرائنده مخصوص یاسالغان وینتیلہ تر لر ، باغچه ده غی فوق العاده زور چبچکلکدن هر تدورلی خوش ایسلر ایله صورالغان گوزل هوایی سرای نک بولمہ لرینہ آغزوب کرتب طور مقده و قش کونلری استینہ لرنک اچندن نللہ نیندی زور مهارتلر ایله مخصوص یورتولسگان طروبالر ، بر آستنده غی پادؤا لردہ هر تدورلی خوش ایسلی نرسہ لر باغیلوب حاصل ایتسگان گوزل بلی هوایی بولمہ لر گہ طارانوب سرائینی یلیتمقده ایدی .

سرایلردہ غی میبللر قیمتلر صندال ولیمون آغاچلرندن یاسالمش اولوب ، فیل تشلری ، آلتون و کموشلر ایله زینت لنگان ، دیؤانلر و قوشینقلر یفک ماتیر یالر ایله قاپلانغان ، طاف بللورندن یاسالمش ڈازالر ، قطای فارفوری ایله قاپلانمش یئازیرکە لر ، فوق العاده گوزل صورتک موزاییک اصولنجه اشلانمش اوستاللر ،

سرایلرنی حسابقہ کرتماینچه ، ۲۱۲ مک بنا وار ایدی . کبیت لر و کروان سرایلرنک مقداری ۸۵ مکلر گہ ایرشده مکده و مسجد لرنک صانی آلتی یوز مقدارنده ایدی .

«اشلوسەر» دیه در : «بولنرقه انساننک اشاناسی کیلمی . لکن پاریز کبی حاضرگی آروپا پایتختلرینہ قیاس ایدلدکده ، اسکی قرطبه ده گی بنالرنک ، بشر آلتیشر قانلی اولمقلری اعتبارگه آلتدقده ایماناسلق اورنک قالمیدر .»

قرطبه شهرنده بر میلبوندن آرتق خلق موجود اولوب ، اوراملری طاش ایله توشه لنگان و فنارلر ایله یاقفور تلغان ایدی . حالبرکە عبد الرحمن ثالث ننگ حکومتمندن صوگ بر چوق عصر لرقه قد پاریز ولوندن خلقلری طاش توشه لنگان و فنارلر ایله یاقفور تلغان اوراملرقه مالک بولا آلماینچه ، کیچلری ، کوزگه تورتسک کورنمزاسک قاراگور و پچراق اوراملرده یوروب اوغریلر و طالاوچیلرنک هجو مینه دوچار بولالار ایدی . خلیفہ ننگ اوز سرائی ، بالکوز باشینہ بر شهر قدر اولوب ، خیالی حکایه لردہ مذکور سرایلر کبی مزین و مکمل ایدی . لکن ، بونک زینت و مکملیتی ترتیبسز و قبا صورتده آلتون ، کیش و قیمتلی طاشلرنی بر برگه جبوب اویوب قوبودن عبارت دگل ، بلکه صوگ درجه لطیف و صنایع نفیسه ننگ هر جهتہ عائد اولان برلری غایت نچکە لکله ایسابله نگان ، راحت و استراحت اسبابی تمامبله برینه یئکر لنگان ، انساننک حسیات هالبه سنی هر یاقندن نچکە لندره و اوقشی ، حیاتنه لایعد ولا بعضی متنوع لندلر بخش اینه طورغان روشده ایدی .

كىلوب . بيوك بر آهنگ وحسن تاثير حاصل
ايدرك منظره نك لطافتنى وروحنگ لذتنى
قات قات آر تدر مقله ايدى .

سراينك باغچه لرنده گى آغاچ كومهلرى ،
چىقلقلر ايله چىچكلكلر ، گللردن باصالغان
بىسبدقلر ، قبا طاشلرغە او بولوب باصالغان
اسقاميقه لر ، صحرا طاشلرندىن باصالغان
صالقون مغارلر آر سنده ايرىلى واقلى تورلى
زور لقله فانتانلر اتوب طورە ، ياكە مخصوص
باصالغان كوللر بولنوب آنلرنك اچنك ، خليفه
آشار ايچون بالقلر آصوالا ، چىت ير لردن
كىترلگان نورلى حيوانلر ايچون زوير ينيئسە لر ،
هر نورلى بورت وقر توشلرى آصرار ايچون
قوشقلر وار ايدى .

اندلس هر بلرى ، اسكى مسلمانلر
هقندە گى يوناروده مدكور سوزلرنى مشهور
روس بحر لرندىن « پيساروف » نك اثرندىن
عينا ترجمە ايتدم واولگى مسلمانلر ايله بو
زمان مسلمانلر ينى بر برسینه چاغشدروب
قار اونيدە محترم دين قرداشلرمنك اوزلرينە
طايشردم .
« فاتح كريمى »

عرب اصولنچە زينت لىمش توبە طاقتە لر وقبە
لرنك آستندە غى بر چوق مر مر باغا نالر
آرە سينە كلبشى گوزلر وشك اورنلاشدرلمش لر
ايدى .

سراينك فشق بولمە لرنده استينە لر
وايدە نلر قيمتلر عجم خالبلرى (پير سىدىسكى
قاثير لر) ايله اورنولمش ، يراق ير اردن
كىترلگان قيمتلى گللر ، چىچك آچوب اوزلرنك
خوش ايسلرى ايله بولمە لرنى طوتروب طورە
لر ايدى .

سراينك اچندە گى مر مر غسلخانە لر
(قوپالنى لر) گە معدن طروبالر واسطە سىل
صووق و يلى صولر كروب طور مقلە
وقوپالنى لرنك اوستينە ، مخصوص باصالغان
صوخزىنە لرندىن ، نلاگان مقدار اسسى لكدە
يا كفورلر ياودر لمقلە ايدى .

سراى بناسينك نورلى قسملرى آرە سنك غى
باغچه لردە چىچكلر واولنلر شول درجە
اوستالق ايله اوطورتلمش ايدىكە ، بونلرنك
توسلرى و ايسلرى بر برسینه مخالف كىلوب
منظرە ياكە حسن طبيعتنى بوزمق شـ و يله
طور سن ، بلكە بالعكس بونلردن چققان ايسلر
برگە قوشىلوب وتوسلرى بر برسینه موافق

تربيه

بالالر تربيهسى

اوينلردن توقتامق ايله شغلنورگە يارامى .
بو ايش طبيعتكە قارشو طور مق وطبيعى بر
اشنى منع اينمك اولور . بلكە آنلرنك اخلا
قسز بالالر ايله بر لكدە همده سلامتسزلك

بالالردە اويون اوينامق طبيعى بر حالدر ،
شونك ايچون بالا تربيه ايدوچيلر آنلرنى

تیوشلی . سوزده طبیعی قوتلردن اولان
بر قوت باردیر . طبیعی قوتلر هر وقت اوز
لرینک عمللرینی اشلاب طورقلری کبی سوز
لرده اوزلرینک عمللرینی کوسترلر . بو
کون بولماسه یارین کوسترلر . سوزلر
نکٹ شویلهلری اولورکه، نچه بیللردن صوٹ
اوزینک عملنی اجرا ایلر .

بالا تربیه سنده اٹ دقت ایملنه چکشی
قهراب اوقوتقدر صافلانمقدیر . قهر و جبر
ایله اوقوتوده بالا ایچون برفائنده ده اولماز .
آنا و آنانک وظیفه لری اوقور ایچون بالالری
جبرلمک دگل بلکه بالالرنک کوکللرینه اوقور
محبتنی سالمقدیر . اشته آنا و آنا اوشبو طو
غروده پک اعتبارلی اولورغه تیوشلی . ناگاه
بر بالاده اوقو محبتی کورلماز ایسه بونی او
قورغه کوچلامک بیرینه همیشه اوقو محبتنی
کوکلینه ساچمق خدمتی ایله مشغول اولمق
لازمدر . اگرده بولی ایله اجتهاد ایملنسه
اوقو محبتی بالالرده کونلرنک برنده مطلا
اولهچقدر . زیرا آدم بالاسنده بیلو محبتی
طبیعی بر شیدر . نه قنر اوقو سویمگان
الا اولسه ده بر زمان ایله آنا و آناسندن
رشی طوغروسنده معلومات صورارغه محتاج
اولنهچغنده شبهه یوق . ایشته اوقو محبتنی
بالا کوکلینه سالنهچق فرصت اوشبو نقطه بو
لور . بالا، نه اولسه ده بر نرسه نک اصل
فصلنی صورار اولسه اوقو محبتنی اوشبو
ساعتدن صالا باشلارغه وقت هم پک ممکن .

سبیلری اولان اویونلردن منع ایدرکه تیو
شلی . اگرده اوزینه وقارنداشلرینه هم
اییده شلرینه، ضررمن نرسه لر ایله اویبار
بولسه لر بالالر ایستمدیکلری قدر اویناسو
نلر و ایستمدیکلری قدر قهقروب شاولاسونلر .
قارتلرنک بالالار روشنده خفتلکری نه درجه ده
کولکی اولور ایسه بالالرنک ده قارتلر
روشنده جانسز و حرکتسز طورمقلری شول
درجه ده روحسز اولور .

عادت طشنده بر اش اولمادیغنده بالالر
اوز آرالرنده هر وقت اولهچق شیلری
طوغروسنده بربری اوستوندن شکایتلری
دگلارغه تیوشلی دگل . بوایش ایسه آنلرنک
خلقلری بوزولوغه و هر وقت ایرکهنولرینه
سبب اولور . فقط مناسب بر وقت کلدیکی
ایله بربری ایله صوغشوب و بربری رنجتوب
اویبارغه پارامادیغنی بیلدررکه ، آکلدرغه
هر وقت اتحاد و اتفاق اوزرنده اولورغه کرک
ایدیکن کوکلرینه سگدررکه تیوشلی .

اتفاق و دوستلق فائده لرینی، نهجه بیلردن
بیغولوب اورلمش قالون آرقانلر ، واق چبق
لردن بیغولوب قویلمش باغلام آغاچلر ایله
کوسترلسه بالالر بونی آکلارلر ، اتفاق
و دوستلق گوزل شی ایدیکن حسی اولرق
بیلورلر .

بالالرده نصیحتلرنک اثرلری و تربیه لر
نک شمرلری کورلادیگندن امیدسز برحالد
اولمق درست دگلر . بلکه همیشه نصیحت
قیلورکه و گوزل تربیه ویروب شغللنورکه

مراسم و محابره

«قزليار» شهرندن :

يكرمى يپل اولور . شه نئسندن بېرلى اوزم
 اوقومادم وسوزمى آڭلاوچيلاره هم اوقومازغه
 قوشام . چيغه نماز بىڭ هلامى و بېرلدىكى
 صوڭ مسجده هېچ طورماز دىن چيقوب اوييه
 قايتدىغىم صوڭ ايكى ركعت سنت اوقومقك يم .
 سوزمى قبول ايدوچيلرگه بويله بېورام .
 زيرا بويله ايتىڭ بىر دىن : «اذا قضيت الصلوة
 فانثروا» امرينه موافق و ايكنچى جهتدىن
 سنت رسول الله مطابق (بخارى جز ۲ ص
 ۱۴) اولديغىدىن بويله ايتىڭك لازمدر . بو
 طوغر وده نه ديسه لرده ديسونلر هېچ پروام
 يوقى فقط دعوالرينه كتاب و سنتدىن دايىل
 كتورسونلر . سنت كه متابعت يولنده ، سنت
 و كتاب علمى ايله آشنا دگل كېمسه لرنىڭ
 «معتزله» وفلان ديه سوگولرنىڭ بىم قاشمده
 اهميتى يوقدر . «تاشكند» مفتيلر بىڭ فتوالرينه
 كلنچه : مقتضاي وجدان و انصافه كوره بويله
 فتوالر اصلسز فتوالردر . «ردفتوى كفرست»
 ديسه لر ديسونلر ، كتاب و سنت ايله مناسبتى
 اولمىغان بونلرنى فتوى ديمك گناهدر . شارع
 صلى الله عليه وسلم طرفىدىن عهرده بى مرتبه
 اولسون قبلنمىغان بىر اشنى واجب ديمك نه
 ديمكدر ؟ فتوى نىڭ چيلاك توپى قدر مهر لىر
 باصلوب هر بىر قاترغانىن آراسنده اولان
 ياروم يورتنى عربى الفاظنى يازغان هبارت
 دگل ايدىكى ظنمه كوره اهل علمدىن شمدى
 بيلمگان كشى بولماسه كرك .

حسن پوناماروف

«قزليار»

۱۸ نچى نومبر «شورا» ده «قارقارلى»
 دىن يازلمش احتياط الظهر مسئلەسى شاپان
 تەسبىن بىر مسئلە اولديغىدىن فاضل محترم
 محمدجان افندى سوزلرينه بن هم بىر آز
 سوز قوشمق ايتىمدم . «احتياط الظهر» اسمى
 اولان نماز بدعت اولوب ، رسول صلى الله عليه
 وسلم اوقوماش و اصحاب هم تابعين ، علماء
 مجتهد بين دىن بونى اوقومق طوغر و سنده روايت
 يوقدر . (بو نماز نىڭ بدعت ايدىكىنى روسيه
 ده اڭ ايلك كوستروچى شېخ مرجانيه ر) .
 ابو حنيفه و باشقه لرنىڭ مذهبلىرى ايسه
 چيغه كون چيغه اوقومق فرض ايدىكى خنى
 دگلدر . بوندىن باشقه دخرى احتياط ظهر نمازى
 ده اوقومق تيوشلى ، ديه دعوى ايدىن اولسه
 كتاب و سنتدىن دليل كتورسون ! يوقسه ياروم
 يورتنى هر عربى عبارتنى دليل حساب ايتىڭ
 كار عاقل اولماز .

چيغه كون ، چيغه اوقولماي قالور اولسه
 (غدر ايله) آنىڭ جزاسى بىر ياكه ربع دينار
 و ياكه بىر ويا نصف صاع بغدادى صدقه ايتىڭ
 در ، شارع طرفىدىن شويله تعبين ايدلمش .
 اما چيغه دىن بدل اولارق ظهر اوقولسون ! ديه
 امر كلمامشدر . شونىڭ اېچون چيغه دىن بدل
 ظهر اوقومق تيوشلىك دعواسى نا تمامدر .
 ايمدى چيغه اوقومش آدمه احتياط ظهر اوقومق
 واجب اولمەسى نه يرده قالدى ؟

بىن فقير احتياط الظهر اسمىده اولان
 نماز نىڭ بدعت ايدىكىنى آڭلايدىغىمە

امید ایدلمگان بر هدیه

(غرب معیشتندن بر حکایت)

« لینول » اسمنده اولان بر ذات اوز عمر نده بر یگی بیبل باشنده اوچرادیقی شادلقنی هیچ اونوتیمدر . وهر وقت دوستلرینه سویلاب لذتلندهر و بویله بختیارلق هیچ کیم که نصیب اولدیغی یوقدر ، دبه در .

واقعه که قرق بیبلر اوندیکی حالدده هر بیبل یگی بیبل یته باشلاسه معلوم شادلقنی خاطرینه توشوب ، بتون عائله سی ایله شونی سویلاشوب شادلانلر . واقعا « لینول » باشینه کلمش شادلقی عمر بارنچه لذتلندهر که توشولی بر ماجرادر . بونی ایسه سز لرگه « لینول » کندی آغزی ایله حکایت ایلمک ایچون دیبور :

یکرمی بیش باشنده ایکان وقتیکه باشمه کلمش عجب شادلقنی بو کون کبی خاطرمدده طونارم ، اصلا اونودمق احتمال یوقدر . دنیاده بنم قدر مسعود بر آدم و بویله شادلقلره طوغری کلمش بر انسان اوله چغینه ده احتمال ویرمام .

۱۸۵۶ نهچی یل مادموازل « زاگیلین » اسمنده بر قز ایله نشانلانمق اوزره اولنور ایدم . هر ایگی طرف عائله لری بوگا جان نلری ایله رضالر اییدی . هر ایگی طرف میلیونیر اولدقلرندن باشقه تعلیم ، تربیه و جمال طوغروسنده قز ایله تمام بر بر مزه مناسب و کفو ایلمک . زاگیلین خا نمک یتمکان بری و کلمگان بر اورنی یوق ، اییدی ، بنده کندیمی شوپله بر حالده دبه ظن ایدر ایدم . خلاصه شول درجه بختیار

ایلمک که نکاح کونلر مزی کوتمکدن باشقه بر قایغومز یوق اییدی . ۱۸۵۷ نهچی بیبل باشندن بر هفته مقدم نکاحمز اجرا اولنه چق اییدی . صاناولی کون بر یئار دینه آیلرنی ، هفته و کونلرنی ، حتی ساعت ودقیقه لرنی حساب ایلوب طورر ایلمک . فقط بز اوشبو حالده و قتمز ده بتون بایلمز امانت ایلمش بانقه ننگ افلاس (بانکروت) اولدیغی اعلان ایلمدی . بتون بایلمز بانقه ده اولد یغندن بانقه ایله برابر بزم بایلمزده باندی و بر آچه سز اولرق فقیر الحال فاللق و نفعه مز ایچونده بورچ آلور غه مجبور اولدق . اوشبو حسرت تاثریری ایله آتام خسته دوشدی ، بتون عائله مز ایله بونی تسلیه ایلوب شغللنور اولدق ، زاگیلین خانم آناسی مروتلی وفداکار بر آدم اولد یغندن نکاحمز که مانع اولمیه چغنی ، بلکه بزم حاله مزی خاطرینه اولسون کتورمه چکن بیبور ایلمک ، فقط عادت موجبیه هدیه لر ویر مک لازم . ایشته بونی دوشندیکم وقت بتون کوزلرم قارانغولا نوب قایغولرغه غرق اولور ایدم . دنیاده معجور بیت قدر آغزشی یوقدر . مستلانی عائله ایچنک کوب مرتبه مذاکره ایلمک ، تورلی جهتلر ایله فکرلیمک ، دوشوندک ، اگ اخیرده ده زاگیلین خانم ایله نکاح ایلمک فکرنی تاشلا رغه قرار ویردک . مرادمنگ تمام خلافت اولرق بوگا رضالق کوسفر دم ، مناسب بر اصولنی تابوب بو فکرنی آتامز فده چیشدک ؛ اول هم : « نه چاره قسمت شوپله ایمش ! » دبه موافقت کوستردی . واقعه نی قزنگ عائله سینه خبر و بررگه قرار مز ویرلیدی . فقط آتام ایله آنام اهتدار ایچون قز عائله سینه بنی کندیمی یباردیلمر . اولسم حضورینه وارمق بویله بر خدمته وار مقدم نچه

خواجہ لارنڈن کولشورلر فقط سوگرہ دن ،
باشقہ لرننگ ھدیہ لرنیہ برابر ایہ چنگ صورتہ
آچھلر و برورلر ایش

مکمل صورتہ ضیافت مجلسی اوندی ،
خلق سویلاشدی کولشدی ھادتا پتوین قریہ خلق
بیوک بر بایرام ایتدیلر . بوندن سوک ھانری
بخت صنماق ایچون قوناقلرننگ باشماقلرنی
کتوررگہ قوشدی .

قوناقلر نزلدیلر . زال ایچینہ اوزون
بر نافتہ کتوروب قویدیلر و ایچلرنسہ
کوکدن باوغان ھدیہ لری اولدیغی حالسہ
باشماقلرنی کتوروب نافتہ اوستنہ تزدیلر .
یوزگہ قویب باشماق اولورغہ تیوشلی .
برینک باشماقندہ آلتون ساعت وشونک یاندک
ایکنچ پرنده بردانہ پاپروس ! فقہہ وکھکھہ
لوگہ چیک یوق . قوناقلرننگ کولہ کولہ ھو
شلی بندی ، فقط بنم باشماقم یوق ! ھانری
باشماقم یوق ایدیکنی بیلی ، خادملرگہ
کتوررگہ بیوردی ، بتون خلقنگ کوزی
بندہ ایدی ، جملہ دن زیادہ بنم بختمدن
ھانری کولمک ایسترا ایدی . لکن باشماقم
یوق ، خادملر بار کبی باشماقنی کتوروب
بتردیکلرنی سویلادیلر . بختم صدالقدہ حجیل
اولمقن فورقوب تتراب طوردیقم حالہ
باشماقم تابلمادیغی ایچون ایکنچی جتندن حجیل
اولورغہ باشلام . بو وقت مادہ موزل واکلین
غایت اعلا کیوملرنی کیوب وقیمتلی اصل طا
شلرنی تاغوب آناسی یانینہ کلوب او طوردی .
ھانری دہ خانمگہ قاراب : « موسیونگ باشما
قنی ھنوز تابا آلمادیلر ، سزی بیلیسزمی ؟ » دیدی .
خانم اوندی یردہ اولان اینا کینی بر قوی ایلہ
بر آز جیدی دہ آیافلرنی بر قدر کوتاروب :
« ایشنہ بودر ! » دینہ کوسنردی . نہ کوریم

کرلر ینکل اوله چق ایدی ، فقط خسنہ پاتمقہ
اولان آنام ایلہ مصیبت ایچنہ . اولان آناننگ
کیفلرنی قرقم حالمدن کلما دی ، بالضرور
کتدم . قزنگ ھاقلہ سینہ واروب ماجرائی سویلاب
آکلاندم و « شمدین سوک خانم اوندی بزدن
آزاد اولمشدر » دیدم . قزنگ آنا و آناسی
بو حالدن زیادہ حسرتلی اولدیلر « اویلہ ایسہ
بر سوزمز یوق ، ھنرگزی قبول کوردک ! »
دیدیلر . قایتوب کتمک اولدیغمدہ قزنگ آناسی
موسیو ھانری : « شمدی یگی بیل بایرامی بندی ،
اوج کیچ کوب ھمد گلدر ، یگی بیل بایرامنی
بزم خانہ مزده برابر کیچر ! » دیدی .

ماد موزل واکلین ایلہ اولاندہ سویلا
شمک ممکن دگل ایسده آنا و آناسی حضور
ندہ کورر دیندن زیادہ قایغولی
اولدیغنی ، آغلامقن کوزلری ششوب
بتدیکنی بیلور ایدم . منگولک آیرلمازدن
مقدم خانم ایلہ دخ بر ایکی مجلسدہ اولوق
امیدی ایلہ یگی بیل بایرامنی کونمک اولدم .
یگی بیل کیچہ سی بندی ، دعوتلی قوناقلر
کلدیلر . موسیو ھانرینک ایشکین بیرو بر
عادتلی اولوب ، هیچ وقت بونی ترک ایتماز
ایش . یگی بیل قوناقلرننگ باشماقلرنی بر
اشکافغہ بیغدروب قویاردہ ھر بریننگ
ایچلرنیہ خادملری آرفلی ھدیہلر سالدرر
وصوگرہدہ شونلرنی زالغہ کتورتوب ھدیہلرنی
معاینہ قیلورلر ایش . باشماقلرننگ بعضیلرنیہ
برر - ایکیشار کھوش تنکہ ، بعضیلرنک آلتون
وکھوش ھاغلر ، بعضیلرندہ یوزار صوملق
بانقہ بیلیتلری ، بعضیلرندہ برردانہ پاپروس
وبافر آچھلر اولنور ایش . بونی ایسہ
بخت صنماق و « کولک ھدیہ سی » دپہ تعبیر ایتدیکلر
ندن پاپروس وبافر آچھلر چیقیش باشماق

شمدی فرصت فوت ایتمکسزین وصیتلرکی سویلامک لازمدر! « دیمش خسته ده گوزل! دبه اوغلنی چاقروب: «سکا وصینمدرکه شمدیدن صوگ بو مجنونی ایشکدن کرتبه! « دبه سویلامشدر.

۱۶

اجاره ایله طوروچی بر آدم پورت خواجه سینہ واروب: «اوی چپتردی تعمیر ایته سی ایدی» دیدکنده خواجه: «قورقمه بزم اویمز اللهه تسبیح ایتمکده در! « دیپور. آدم ده بوگنا قارشو: « اوینگ درویشلگنده شبهه م یوق، فقط بعض وقت کوگلی پک نچکه روب سجده گه کتمک احتمالی وار، اویله ایسه بزم اش خراب! « دیمش.

۱۷

شهاب الدین حضرتلرینه هر وقت اذا ویرمکده اولان مفتی اسمنده برذات حقنده مشار الیه حضرتلری مجلسنده سوز چیقمش ایدی. مجلسده هم بلال اسمنده عالم وفاضل فقط صوفر بر شاگردی هم اولنور ایدی. بلال صوفرده اوزون وقت باشنی صالوب طوردیغی صوگ کیسا کدن باشنی کوتاروب: «تقصیر! مفتینگ اهیننی یوق اول مارجه! اصل ضررلیسی ایسه ولی در، ایشته بو ولی پک اورص! « دبه خطاب ایتدی. غایت منقبض اولوب اوطورمقده اولان حضرتده کندینی ضبط ایده آلبهرق کولوب یباردی وبلال صوفینگ سوزی ده شمدی «امثال» حکمینہ کروپ تارالیدی.

بنم باشماقلم ایچنده زاگیلبن خانم اولنور هانری فقهه لر ایله کولدی بوگنا قاراب ده: «ایشته اوغلم باشماقلم ایچنده اولان مدبهک اوشبودر، قبول بیور! هر نه قدر عادتی هدیہ دگل ایسه ده، قسمنگه شول دوشمش طن ایدرسهم رضا و ممنون اولورسن! « دیدی. قز ایله برابر سیکروب طوروب هانرینگ قوللرینی اوبوب تشکر ایتدک.

لطائف

۱۳

♦♦ بر کون اورام بالالری علیان (۱) فی استهزاء ایدوب کولشدیکلری وقت، شفقتی کلوب بر آدم: «بو بالالرنی قوغوب یباریمیمی؟» دیپور. علیان ایسه: «اوزک هم برلکده کتمک شرطی ایله قوغوب بیور اولسهک چوق گوزل اولور!» دبه جواب ویرمشدر.

۱۴

اگ ایلک کوردیکی وقت بر آدم مذکور علیان: «طن ایدرسهم تلیسک! « دیمش. علیان ده بوگنا جواب اولهرق: «دنیاده اولان باشقه آدملر کبی بن هم تلبیم! « دیمشدر.

۱۵

مجنونلردن بری بر خسته نگ جالنی صورمه کردیکنده جدی صفتنی آلهرق خستهنگ حالینی صوررغه باشلامش و آخرنسه ده: «طوغرویسنی سویلر ایسه م بزم آتامز وفات اولان خسته لک سزه هم کلمش ایش،

سۆڤە

قصدندە اولانلار ايچون بو اثر بيوك بر علم خزينهسى لولسه كرك .

همت صاحىبى

عالم اسلام

♦♦ بو كونلرده «استانبول» ده مشهور غزته و ژورناللر محررلىرى طرفندن «مطبوعات عثمانيه جمعيتى» اسمندە: بر جمعيت تاسىس ايدلى. بوندن مقصد ايسه: ۱) مطبوعاتنى حكومت اوزرينه رسمى صورتدە طائىفه قىلىپ عىبلى اولان مطبوعات اوزرينه حكم ايدلىكى وقت اوشبو جمعيت طرفندن فكر صورق اصوص لىنى ميدانه قويدرمق. ۳) بتون مطبوعات سلامت وطن و آداب عمومىنى رعایت بولنده دوام ابلر ايچون بر مسلك تعين ايلمك. ۴) آوروپادا، اولان مطبوعات جمعيتلىرى ايله دوستلق و مناحبت پيدا ايتمك. ۵) آوروپاده اولدىغى كىي سفر و سياحت وقتلرنده، مخابره اشلرنده، تياترلر و باشقه مؤسسات، واسباب مدنيتدە امتىازلى بر صورت ايله استفاده ايتمك. ۶) مطبوعات عثمانىنىڭ خارجه و داخلده شرف و فضيلتنى محافظه ايتمك.

پادشاه و محرر

♦♦ آمريقا رېئىس جمهورى روزويلىست بو يىل پادشاهلىقنى طاشلاب آفريقا و آوروپا قطعە لرينه سياحتكە چقا. سياحتنامه سنى «اوتلوق» ژورنالينه يازوب طورە چقى. آمريقاغە قايتقچ مذكور غزتهده سياسى مقاللر يازغى. محرر بولوب كره چك. اوزينه يلغە ۵۰ مڭ سوم زالونيه بيلگولاگانلر.

♦♦ مصر عربلرنىڭ بر ذات، حيوانلر حقتدە بر معجم (القبائرتىبى ايل) كىتابى تاليف ايدوب آوروپاده اڭ صوڭ باصلمش كىتابلر روشندە مكمل صورتدە رسملى ايدرك نشر ايتمكده. «حيات الحيوانات» حقتدە معلومات آلمق

♦♦ مسقوۋە دە پ. شىلاپوتىن نام سوداگر بار. بو آدم علمگە خدمت قىلدى ايل اجرتسىز گېمنازىيە وايكى هنر مکتىبى آچقان ايدى. حاضر دارالمعلمين و رىالى مکتب آچمق ايچون ينه ۷۰۰ بىڭ سوم وقف قىلمشدر. بو مکتبلىرى اوزى قاراتوب اوز يورقى اورندە صالدر اچق. دارالمعلمينيه، فقط مکتب عاليه بتروچىلورنى گنه آلوب، آنى تمام ايتكچ اوز رىالى و گېمنازىيە لرينه زور زالونيه ايله مملەككە آلاچقدر.

♦♦ مصرده حسن هفنى جمال الدين اسمندە بر دوكتور صاڭفراولرغە داوش ايشدرر ايچون يڭى بر چاره تاپدىغنى جريدهلر واسطه سىلە اعلان ايدەدر.

♦♦ مصرده هفنى محمد عبد. حضرتلر ينىڭ وفاتندن قرق كون اوندىكى صوڭ اولان جمعيتدە برى آردندن برى اولارق تا پىن (اوكمك و مدح ايتمك) ايدن شىخ احمد ابو خطوه، حسن پاشا عاصم، امير، هفنى بك ناصف، حافظ افندى ابراهيم آلنى بيوك ذالزلرنىڭ اولگى دورتسى تا بنىلرلى نوبتى ايله برى صوڭندە برى اولارق وفات ايتدىلر. عجائب بر تصادف اولدىغى معلومدر.

♦♦ آنام مملكتندە ايرلر و خاتونلر بر روشك كيوم كىارلر، آبرمه بوقدر.

♦♦ بوندن ۳۵ يىل مقدم ياپونپاده بر دانه غزته وار ايدى، شمدى ايسه ۹۰۰ دانه غزته نشر اولنور.

ناشرلىرى: محمد شاكر و محمد ذاكر راهمىيفلر.
محررى: رضاه الدين بن فخر الدين.

«كريموف» حسينوف و شركاسى» نىڭ پاراۋاى مطبعەسى اورنبورغده. Типо-лит. Т-ва В.Г.ИЗМОВЪ, ХУСАПОВЪ и К°. ОРЕНБУРГЪ.